Curaclam na Bunscoile

Primary School Curriculum

Na hAmharcealaíona

Oideachas Ealaíon

BAILE ÁTHA CLIATH
ARNA FHOILSIÚ AG OIFIG AN tSOLÁTHAIR

Le ceannach díreach ón
OIFIG DHÍOLTA FOILSEACHÁN RIALTAIS
TEACH SUN ALLIANCE
SRÁID THEACH LAIGHEAN
BAILE ÁTHA CLIATH 2

nó tríd an bpost ó
FOILSEACHÁIN AN RIALTAIS
AN RANNÓG POST-TRÁCHTA
4-5 BÓTHAR FHEARCHAIR
BAILE ÁTHA CLIATH 2
(Teil: 01-6476834-5; Fax: 01-4752760)
nó trí aon díoltóir leabhar

Comhairleoir deartha:	Páirtíocht Bradley McGurk
Arna dhearadh ag:	The Identity Business
Arna chur i gcló ag:	Spectrum Print Management
Arna chlóbhualadh ag:	Mozzon Giuntina - Florence agus Officine Grafiche De Agostini - Novara

© 1999 Rialtas na hÉireann

Na hAmharcealaíona

Oideachas Ealaíon

Curaclam

Clár

Réamhrá

Oideachas ealaíon 2

Curaclam oideachas na n-ealaíon 2

Aidhmeanna 5

Na hamharcealaíona 6

Aidhmeanna 10

Cuspóirí leathana 11

Ranganna naíonán

Foramharc 15

Pleanáil 16

Forbairt coincheap agus scileanna 18

Ábhar 20

Ranganna 1 agus 2

Foramharc 27

Pleanáil 28

Forbairt coincheap agus scileanna 30

Ábhar 32

Ranganna 3 agus 4

Foramharc 45
Pleanáil 46
Forbairt coincheap agus scileanna 48
Ábhar 50

Ranganna 5 agus 6

Foramharc 63
Pleanáil 64
Forbairt coincheap agus scileanna 66
Ábhar 68

Measúnú

Measúnú 82

Aguisín

Gluais 92
Ballraíocht an Choiste Curaclaim don Oideachas Ealaíon 95
Ballraíocht an Choiste Comhordaithe Bunscolaíochta 96

Réamhrá

Oideachas ealaíon

Is é atá sna healaíona ná léiriú eagraithe in íomhánna, i gceol, i dteanga, i ngothaí agus i ngluaiseacht d'idéanna, de mhothúcháin agus d'eispéiris. Déanann siad soláthar do shaibhriú céadfaíoch mothúchánach intleachtach agus cruthaitheach an pháiste agus cuireann siad lena f(h)orbairt iomlánaíoch. Forbraítear an-chuid de na rudaí is mó a bhfuil meas orthu sa tsochaí trí fhoirmeacha éagsúla ealaíne a oibríonn chun spiorad cultúrtha agus mothú dea-bhaile a chothú.

Cuireann oideachas ealaíon ar chumas an pháiste bealaí eile caidrimh le daoine a iniúchadh. Spreagann sé idéanna atá pearsanta agus airgtheach agus cuidíonn sé go mór chun raon de chumais intleachta a fhorbairt. Saibhríonn oideachas ealaíon a bhfuil cuspóir leis saol an pháiste bhunscoile go mór agus is fíorluachmhar é chun cumas machnaimh chruthaithigh a spreagadh ann/inti agus chun a (h)acmhainn agus a c(h)umas chun oiriúnaithe a fhorbairt. Cuirtear béim ar an bpróiseas cruthaitheach agus sa chaoi sin déantar deimhin de go mbíonn obair an pháiste pearsanta agus ar chaighdeán ard. Bíonn meas ar a (h)iarrachtaí é/í féin a chur in iúl trí mheán na healaíne, forbraítear féinmhuinín, spreagtar spontáineacht agus fonn fiontraíochta agus cuirtear fáilte roimh éagsúlacht. Is í an ghné thacúil seo den ealaín chruthaitheach a dhéanann eispéireas chomh dearfach sin don pháiste dá p(h)áirtíocht inti. Is cuid dhílis den oideachas bunscoile é an t-oideachas ealaíon i bhforbairt cumais mhachnaimh, samhlaíochta agus íogaireachta agus is féidir na gníomhaíochtaí ealaíne a bheith ina bhfócas d'fhorbairt shóisialta agus chultúrtha agus do thaitneamh i scoil.

Cuimsíonn oideachas ealaíon raon de ghníomhaíochtaí sna hamharcealaíona, i gceol, i ndrámaíocht, i ndamhsa agus sa litríocht. Cuidíonn na gníomhaíochtaí agus na heispéiris seo leis an bpáiste chun an saol a thuiscint, chun ceisteanna a chur, chun tuairimíochta agus chun fadhbanna a réiteach, agus chun déileáil lena m(h)othúcháin agus freagairt d'eispéireas cruthaitheach.

Curaclam oideachas na n-ealaíon

Soláthraíonn curaclam oideachas na n-ealaíon ar chothromaíocht a aimsiú idir léiriú agus riachtanas an pháiste taithí a fháil ar na hamharcealaíona, ar cheol agus ar dhrámaíocht, agus freagairt dóibh. Déantar cur síos ar dhamhsa sa churaclam corpoideachais agus léirítear mar a chuidíonn an litríocht le forbairt mhothúchánach agus forbairt shamhlaíocht an pháiste sna curaclaim teanga.

Is é atá sa churaclam amharcealaíon ná gníomhaíochtaí comhghaolmhara in *ealaín a dhéanamh* agus i *mbreathnú ar ealaín agus freagairt di.*

Soláthraítear raon de ghníomhaíochtaí trína ndéantar an amharcthimpeallacht a bhreathnú, a iniúchadh agus a léirthuiscint agus trína ndéantar freagairt di. Is é atá i gceist le breathnú ná dearcadh go feasach agus go tuisceanach ar na hamharcghnéithe agus mar a imríonn siad ar a chéile sa timpeallacht agus i saothar ealaíne. Cuid dhílis í an fheasacht seo d'fhorbairt amharcléirithe agus de fhreagairt phearsanta an pháiste ar eispéireas cruthaitheach. Bíonn obair le raon de mheáin, idir obair dhéthoiseach agus obair thríthoiseach, i gceist le healaín a dhéanamh. Bíonn forbairt tuisceana ar thréithe intreacha na healaíne chomh maith le forbairt taitnimh aeistéitiúil uirthi i gceist sa léirthuiscint. Agus an clár á fhorbairt, lorgaítear cothromaíocht idir gníomhaíochtaí léirithe nó déanta agus deiseanna breathnaithe agus freagartha ar amharcfhoirmeacha ealaíne a bhaineann le stíleanna, tréimhsí agus cultúir dhifriúla. Tá an oidhreacht náisiúnta, ina n-áirítear traidisiúin áitiúla cheardaíochta agus a bhforbairtí nua-aimseartha, ar na foirmeacha ealaíne sin.

Is é atá sa churaclam ceoil ná gníomhaíochtaí *éisteachta agus freagartha, léirithe agus cumadóireachta*. Leagtar béim ar ghéaréisteacht ní hamháin i ngeall ar an taitneamh a ghabhann léi ach, chomh maith, i ngeall ar a feidhm lárnach sa chumadóireacht agus sa léiriú. Déantar an páiste a ghríosadh chun géaréisteacht a dhéanamh le fuaimeanna sa timpeallacht agus, de réir a chéile, chun feasacht a fhorbairt ar an gcaoi a n-eagraítear fuaim i gceol. Bíonn cothromaíocht idir amhránaíocht agus seinm a s(h)aothair féin agus saothair daoine eile ar uirlis cheoil i gceist sa léiriú. Déantar slite chun ceol a úsáid a iniúchadh trí chumadóireacht ina mbaintear feidhm as an nguth agus as cumadóireacht le raon forásach d'uirlisí ceoil. I bhforbairt an chláir déantar léiriú a chothromú le deiseanna chun raon ceoil a chloisteáil agus freagairt phearsanta a dhéanamh dó. Sa raon ceoil sin cuimsítear ceol a bhaineann le stíleanna, tréimhsí agus cultúir dhifriúla agus an stór ceoil náisiúnta ina fhoirmeacha náisiúnta agus réigiúnacha san áireamh. Moltar gníomhaíochtaí comhghaolmhara éisteachta, léirithe agus cumadóireachta sa churaclam.

Cuimsíonn an curaclam drámaíochta raon de ghníomhaíochtaí comhghaolmhara ina ndéantar *mothúcháin, eolas agus idéanna a iniúchadh d'fhonn tuiscint a chothú*. Déantar téamaí agus saincheisteanna a iniúchadh, cruthaítear comhthéacsanna sábháilte chuige sin agus cuirtear deiseanna ar fáil chun machnamh a dhéanamh ar na léargais a eascraíonn as an bpróiseas. Baintear lánúsáid as eolas, spéiseanna agus díocas an pháiste. Sa drámaíocht déanann an páiste ceannfháthanna daoine agus na gaolta a bhíonn idir daoine i ndearbhchomhthéacs, i gcomhthéacs samhailteach nó i gcomhthéacs stairiúil a iniúchadh mar

chabhair dó/di an saol ina maireann sé/sí a thuiscint. Laistigh de chomhthéacs sábháilte na drámaíochta spreagtar an páiste chun cinnteoireachta agus chun freagracht a ghlacadh as a gcinneann sé/sí.

Cuireann damhsa deiseanna ar fáil don pháiste a t(h)aitneamh nádúrtha ar ghluaiseacht *lánléiritheach* a eagrú agus a fhorbairt i bhfoirm dhamhsa. Spreagtar é/í chun raon de ghluaiseachtaí coirp a iniúchadh agus a thástáil trí dhamhsa agus chun raon de mhothúcháin agus de bhraistintí a chur in iúl. Cuimsíonn an clár damhsa gníomhaíochtaí dírithe ar dhamhsa a iniúchadh, a chruthú agus a léiriú agus ar thuiscint ar fhoirmeacha an damhsa a fhorbairt.

Sa litríocht treoraítear an páiste chun saol na samhlaíochta a iniúchadh agus chun a fhionnachtain mar a bheotar é trí theanga. Cothaítear teanga lánléiritheach, idir labhartha agus scríofa, i ngeall ar an taitneamh a bhaineann léi agus mar chabhair d'fhorbairt feasachta aeistéitiúla.

Aidhmeanna

Is iad aidhmeanna oideachas na n-ealaíon ná

- a chur ar chumas an pháiste idéanna, mothúcháin agus eispéiris a iniúchadh, a shoiléiriú agus a chur in iúl trí raon de ghníomhaíochtaí ealaíne
- eispéiris aeistéitiúla a chur ar fáil agus feasacht aeistéitiúil a fhorbairt ar na hamharcealaíona, ar an gceol, ar dhrámaíocht, ar dhamhsa agus ar litríocht
- feasacht, íogaireacht agus taitneamh a fhorbairt sa pháiste i leith cáilíochtaí amhairc, cloiste, tadhaill agus spásúlachta ina t(h)impeallacht
- a chur ar chumas an pháiste a b(h)uanna agus a (h)achmhainní dúchasacha a fhorbairt, teicníochtaí a shealbhú, agus na scileanna atá riachtanach chun léiriú cruthaitheach a dhéanamh agus chun taitneamh a bhaint as rannpháirtíocht i bhfoirmeacha éagsúla ealaíne a chleachtadh
- a chur ar chumas an pháiste fadhbanna a aithint agus a réiteach go cruthaitheach trí mhachnamh samhlaíoch a dhéanamh agus sa tslí sin leithlí agus fiontraíocht a chothú
- féinmhuinín agus féinmheas an pháiste a mhórluacháil trí mheas ar fhéinléiriú a chothú
- feasacht ar fheabhas na healaíne mar aon le léirthuiscint uirthi a chothú, pé acu ealaín i gcomhthéacs áitiúil, réigiúnach, náisiúnta nó domhanda, nó ealaín i gcomhthéacs comhaimseartha nó i gcomhthéacs san am atá thart a bhíonn i gceist
- léirthuiscint chriticiúil ar ealaín a chothú ar mhaithe le sásamh agus taitneamh pearsanta.

Na hamharcealaíona

Bealach chun idéanna a chumadh agus a chur in iúl trí shamhlaoidí is ea an ealaín. Is réimse uathúil siombalach í; is ábhar é a ngabhann éilimh ar leith leis agus a bhfuil corp eolais dá chuid féin aige. Is bealach nádúrtha taitneamhach í an ealaín chun taithí an pháiste ar an saol a leathnú agus a shaibhriú.

Cuireann gníomhaíochtaí amharcealaíon ar chumas an pháiste naisc a dhéanamh idir saol na samhlaíochta agus an saol ina t(h)impeall agus idéanna, mothúcháin agus eispéiris a eagrú agus a léiriú i bhfoirm amhairc agus i bhfhoirm thadhaill. Trí líníocht, péinteáil, tógáil agus cumadóireacht sealbhaíonn an páiste a (h)eispéireas féin, freagraíonn sé/sí air agus déanann sé/sí iarracht é a thuiscint.

Cuireann oideachas amharcealaíon eispéireas cruthaitheach agus aeistéitiúl ar fáil trí iniúchadh, imscrúdú, tástáil, cumadóireacht agus déanamh a chleachtadh i raon de mheáin. Cothaíonn sé breathnóireacht agus slite éagsúla chun féachaint ar rudaí agus cuidíonn sé leis an bpáiste íogaireacht a fhorbairt don saol amhairc, don saol spásúlach agus don saol tadhaill agus d'eispéireas aeistéitiúil. Treoraíonn oideachas amharcealaíon fiosracht nádúrtha an pháiste i dtreo cuspóirí oideachais; cuidíonn forbairt a f(h)easachta aireachtála leis an bpáiste chun taitneamh a bhaint as an amharcthimpeallacht agus as saothar ealaíne agus chun iad a léirthuiscint agus d'fhéadfadh sí an fhoglaim i ngach achar den churaclam a éascú. Cuireann a g(h)nóthachtáil chruthaitheach san ealaín le forbairt thuiscint an pháiste dá f(h)éiniúlacht agus le féinmheas, feasacht ar chultúr agus ionbhá a fhorbairt ann/inti, chomh maith.

Ábhar an churaclaim amharcealaíon

Sa churaclam moltar na meáin thíosluaite mar mheáin léirithe insroichte a chuirfidh ar chumas an pháiste an saol a iniúchadh, freagairt dó agus é a léirthuiscint ó thaobh amhairc de:

- *Líníocht*
- *Péint agus dath*
- *Prionta*
- *Cré*
- *Tógáil*
- *Fabraic agus snáithín.*

Líníocht

Is bealach nádúrtha don pháiste í líníocht chun tuiscint, mothúcháin agus a s(h)aol samhlaíoch a chur in iúl. De réir mar a bhíonn an páiste ag fás is rud nádúrtha dó/di siombailí a cheapadh chun an fhíor dhaonna, ainmhithe agus rudaí coitianta eile a léiriú. Níos déanaí éiríonn sé soiléir gur gá dul níos faide ná na siombailí céanna a úsáid arís is arís eile agus gur gá don pháiste tuiscint fhorásach ar a leithlí féin a chur in iúl. Má tá acmhainn líníochta an pháiste agus a t(h)aitneamh uirthi le forbairt ní mór a c(h)umas chun dearcadh go fiosrach aireach ar thréithe mar líne, rithim, uigeacht, dhath agus thon sa timpeallacht agus i saothar ealaíontóirí a fhorbairt. Tá tábhacht faoi leith leis an líníocht sa churaclam.

Péint agus dath

De bharr a sreabhachta agus toisc go soláthraítear torthaí ar an toirt, is meán idéalach í an phéint chun íogaireacht an pháiste do dhath a fhorbairt. Tá sé tábhachtach go ndéanfaí na tionchair léirithe agus tuairisciúla atá ag raon de mheáin datha éagsúla a iniúchadh agus a n-úsáid go fiontrach a spreagadh. Spreagann feasacht ar dhath an páiste chun bheith íogaireach do dhath ina t(h)impeallacht agus chun taitneamh a bhaint as agus déantar seo a shaibhriú a thuilleadh nuair a bhíonn deis ag an bpáiste saothar ealaíontóirí a bhreathnú.

Prionta

Leathnaíonn déanamh priontaí raon léirithe an pháiste. Soláthraíonn gníomhaíochtaí priontála deiseanna breise chun feasacht a fhorbairt ar na naisc idir dathanna agus cruthanna agus ar a dtionchar agus chun triail a bhaint as déanamh gréas. Léiríonn na gníomhaíochtaí seo don pháiste mar a úsáidtear prionta nuair a bhíonn rudaí coitianta á ndéanamh agus cuidíonn siad leis/léi tuiscint a shealbhú ar na próisis a úsáidtear chun na híomhánna éagsúla ina t(h)impeallacht a chumadh.

Cré

Is meán ildánach cré chun saorléiriú samhlaíoch a dhéanamh. Agus an chré á múnlú agus á hathrú aige/aici éiríonn an páiste níos tuisceanaí ar an leas is féidir a bhaint aisti chun léiriú tríthoiseach a dhéanamh. Is meán an-mhaith í chun tuiscint ar fhoirm a fhorbairt de bharr a nádúir phlaistigh intuargainte. Ba chóir go mbeadh deis ag gach páiste potaireacht agus dealbhóireacht ón gceardaí a fheiceáil agus, más féidir, í a láimhsiú nó a thadhall.

Tá *papier maché* an-oiriúnach chomh maith mar mheán chun idéanna a léiriú i bhfoirm thríthoiseach. Dhéanfadh sé an obair i gcré a chomhlánú agus d'fhéadfaí é a úsáid, anois is arís, mar bhealach eile chun foirm a iniúchadh, go háirithe nuair a bhíonn foirmeacha móra i gceist.

Tógáil

D'fhéadfadh gníomhaíochtaí tógála le raon d'ábhair thríthoiseacha feasacht spásúlach an pháiste a fhorbairt, seiftiúlacht a spreagadh agus íogaireacht do struchtúir sa timpeallacht agus lasmuigh di a chothú. D'fhéadfadh raon d'ábhair mar rudaí coitianta tí, troscán sráide agus ailtireacht agus dealbhóireacht phoiblí sa timpeallacht an páiste a spreagadh.

Fabraic agus snáithín

Is meáin inoiriúnaithe thaitneamhacha ar féidir iad a úsáid go cruthaitheach fabraic agus snáithín agus is ábhair iad ar féidir leis an bpáiste ag gach leibhéal iad a úsáid le haghaidh iniúchta, cumtha agus deartha. Spreagann a struchtúir, a n-uigeacht, a ngréasa agus a ndathanna idéanna agus soláthraíonn siad deiseanna le haghaidh léirithe. Is féidir feidhm a bhaint astu freisin chun tuiscint ar dhath, thon, chruth, uigeacht, ghréas agus rithim a dhaingniú. Dé réir mar a fhásann muinín an pháiste agus na hábhair á láimhsiú aige/aici is féidir iad a úsáid i slite níos casta fós. Trí úsáid fabraice agus snáithín faigheann an páiste léargas ar cheardaíocht thraidisiúnta agus ar dhearadh comhaimseartha agus faisean san áireamh.

Meáin chomhlántachta

Is féidir comhlánú a dhéanamh ar na snáitheanna thuasluaite trí ghníomhaíochtaí i meáin eile mar ghrianghrafadóireacht, scannánaíocht, fhíseáin nó léiriúcháin ríomhaireachta ach ní mór cothromaíocht a choinneáil idir gníomhaíochtaí déthoiseacha agus tríthoiseacha.

Na hamhaircghnéithe

Cuidíonn na gníomhaíochtaí amharcealaíona a mholtar le haghaidh na meán éagsúil le híogaireacht do thréithe mar líne, cruth, foirm, dath, uigeacht, gréas agus rithim agus eagrú spáis a fhorbairt agus cuireann siad ar chumas an pháiste na tréithe seo a úsáid go feidhmiúil. Baineann na tréithe seo le gnéithe an amharcshaoil agus le teanga na healaíne agus ní mór aire a dhíriú orthu, *go neamhfhoirmiúil* agus *i gcomhthéacs*, ag gach leibhéal sa bhunscoil. Úsáidtear na téarmaí 'amharcghnéithe' agus 'gnéithe ealaíne' mar théarmaí inmhalairtithe. Tugtar sainmhíniú ar théarmaí neamhchoitianta sa ghluais.

Nascadh agus comhtháthú

Is gné thábhachtach den bhunoideachas an fhoghlaim chomhtháite. Soláthraíonn topaicí dea-phleanáilte comhtháite go leor comhthéacsanna éagsúla chun coincheapa agus scileanna a fhorbairt agus cuirtear deiseanna sa bhreis ar fáil chun cruthaitheacht agus intleacht a fhorbairt. I measc na dtopaicí beidh gníomhaíochtaí amharcealaíon a chuimsíonn meáin éagsúla *(nascadh)* chomh maith le gníomhaíochtaí traschuraclaim. Sa chás deireanach seo is amhlaidh a imoibríonn achair fhoglama ar a chéile agus déantar cuspóirí gach achair acu a shainiú go soiléir *(comhtháthú)*. Taispeántar moltaí maidir le gníomhaíochtaí nasctha agus gníomhaíochtaí comhtháite ag deireadh gach snáithaonaid. Ní mór, áfach, cothromaíocht a choinneáil idir teagasc comhtháite agus teagasc ábharlárnach, go háirithe i gcás ranganna sinsearacha.

Teanga agus oideachas amharcealaíon

Tá teanga ina chomhchuid chomh forleitheadach sin i dteagasc agus i bhfoghlaim na n-amharcealaíon nach dtugtar eiseamláirí ar leith sa churaclam amharcealaíon den dóigh a bhféadfaí teanga agus na hamharcealaíona a chomhtháthú. Is meán don pháiste í teanga chun rudaí a ainmniú agus a rangú, chun idéanna a chur in iúl agus a leasú, chun ceisteanna agus hipitéisí a chumadh, chun tátail agus breithiúnais a chur i láthair agus chun eolas a rochtain agus a aisghabháil, agus trí fhorbairt a c(h)umas teanga sealbhaíonn an páiste stór focal chun na tascanna seo a chur i gcrích. Sa chaoi sin cabhraíonn teanga leis an bpáiste chun a c(h)uid idéanna a shoiléiriú agus chun scóip na tuisceana aige/aici a leathnú. San oideachas amharcealaíon bíonn teanga bunriachtanach don pháiste chun a c(h)uid idéanna a spreagadh agus chun go mbeadh cuimhne ghlé aige/aici ar eispéiris agus é/í ag iarraidh iad a chur in iúl in amharcfhoirm. Ina theannta sin, is cuid dhílis d'fhorbairt an pháiste san ealaín é go mbeadh sé/sí in ann ealaín a phlé. Mar sin, ní mór aire a dhíriú i gcónaí ar thábhacht teanga nuair a bhíonn an clár amharcealaíon á bheartú agus á chur i bhfeidhm.

Measúnú

Ar nós na réimsí eile den churaclam, is gné bhunúsach den teagasc agus den fhoghlaim sna hamharcealaíona é measúnú. Sa roinn den leabhar seo a bhaineann le measúnú, rianaítear mar is féidir eispéireas foghlama páiste a shaibhriú agus faisnéis úsáideach a sholáthar do mhúinteoirí, do thuismitheoirí agus do dhaoine nach iad, trí raon de theicníochtaí measúnaithe a úsáid.

Teicneolaíocht an eolais agus na cumarsáide

Is féidir feidhm a bhaint as teicneolaíocht an eolais agus na cumarsáide chun tuiscint agus eispéireas an pháiste ar ealaín a leathnú agus a mhéadú. Soláthraíonn ríomhchláir ealaíne atá bunaithe go daingean ar phrionsabail an oideachais amharcealaíon bealaí fóinteacha léirithe, cumarsáide agus deartha breise. Tá na dlúthdhioscaí a chuireann iarsmalanna agus dánlanna áirithe ar fáil thar a bheith úsáideach agus cuireann siad ar chumas an pháiste iniúchadh idirghníomhach a dhéanamh ar a gcnuasaigh; is féidir chomh maith cnuasaigh áirithe a rochtain ar an idirlíon. Tig le scoileanna a láithreáin ghréasáin féin a bhunú agus sa tslí seo is féidir leo eolas faoina ngníomhaíochtaí ealaíne a roinnt ar scoileanna eile. Tig leo cumarsáid a dhéanamh freisin tríd an ríomhphost.

Aidhmeanna

Is iad aidhmeanna an churaclaim amharcealaíon ná

- cabhair a thabhairt don pháiste íogaireacht a fhorbairt don saol amhairc, spásúlach agus tadhaill agus soláthar d'eispéireas aeistéitiúil
- cabhair a thabhairt don pháiste chun idéanna, mothúcháin agus eispéireas a chur in iúl i bhfoirmeacha amhairc agus tadhaill
- a chinntiú go mbeidh eispéireas taitneamhach agus cuspóir cinnte leis ag an bpáiste ar mheáin dhifriúla ealaíne agus go mbeidh deiseanna aige/aici ábhair éagsúla a iniúchadh, a thástáil, a shamhlú, a dhearadh, a chumadh agus a chur in iúl
- tuiscint an pháiste ar an bpróiseas cruthaitheach a bhaineann le déanamh ealaíne déthoisí agus tríthoisí agus a f(h)reagairt phearsanta orthu a fhorbairt
- a chur ar chumas an pháiste na scileanna agus na teicníochtaí is gá le haghaidh léirithe, cumadóireachta agus leithlí a fhorbairt
- a chur ar chumas an pháiste an díocas agus an sásamh a ghabhann le cruthaitheacht agus le lánacmhainneacht a aimsiú trí ghníomhaíochtaí ealaíne a eispéiriú
- íogaireacht, taitneamh agus léirthuiscint i leith na n-amharcealaíon a chothú sa pháiste
- deiseanna a sholáthar don pháiste na gaolta a d'fhéadfadh bheith idir a s(h)aothar féin agus saothar ealaíontóirí agus ceardaithe a iniúchadh.

Cuspóirí leathana

Agus cumais dhúchasacha agus tosca athraitheacha a chur san áireamh go cuí ba chóir go gcuirfeadh an curaclam amharcealaíon ar chumas an pháiste

- raon d'ábhair agus d'íomhánna idir choitianta agus neamhchoitianta sa timpeallacht a bhreathnú, taitneamh a bhaint astu agus freagairt phearsanta a dhéanamh orthu agus béim á leagan ar a dtréithe amhairc
- na cáilíochtaí a bhaineann le líne, cruth, dath agus ton, uigeacht, gréas agus rithim, eagar spásúlach agus tréith thríthoiseach fhoirme a iniúchadh agus tús a chur le híogaireacht a fhorbairt ina leith
- idéanna, mothúcháin agus eispéiris a léiriú in amharcfhoirm agus le samhlaíocht, le taitneamh agus le sásamh na gnóthachtála
- triail a bhaint as raon d'ábhair ealaíne, idir phinn luaidhe, chriáin, chailceanna, dhúigh, chré, *papier maché*, fhabraicí agus shnáithíní agus ábhair thógála, ar bhealaí spontáineacha samhlaíocha a bheadh ag éirí níos struchtúrtha de réir a chéile
- na féidearthachtaí le haghaidh deartha agus léirithe a bheadh ag na hábhair i raon de mheáin dhéthoiseacha agus thríthoiseacha a iniúchadh agus líníocht, péint agus dath, cré, tógáil, fabraic agus snáithín san áireamh
- scileanna agus teicníochtaí a léiríonn íogaireacht fhorásach do na hamharcealaíona a úsáid ina s(h)aothar
- saothar raon d'ealaíontóirí agus de cheardaithe a bhreathnú go fiosrach oscailte
- atmaisféar, ábhar agus tionchar i saothar ealaíontóirí agus ceardaithe a iniúchadh, go háirithe nuair a bhíonn siad gaolmhar lena s(h)aothar féin
- raon de mheáin éagsúla amharcealaíon a aithint agus cur síos a dhéanamh ar roinnt de na próisis chruthaitheacha a bhíonn i gceist iontu
- cumas a fhorbairt chun na gnéithe is tábhachtaí, dar leis/léi, de phíosaí saothair a aithint agus a phlé, go háirithe nuair a bhíonn siad gaolmhar le saothar a bhíonn idir lámha aige/aici féin
- na gnéithe deartha is mó a thaitníonn leis/léi ina s(h)aothar féin nó i saothar páistí eile a phlé

- tús a chur leis an gcomhthéacs ina gcruthaítear saothar agus déantúsáin mhóra ealaíne chomh maith leis an gcultúr as a dtagann siad a thuiscint
- freagairt d'eispéireas amharcealaíon i slite samhlaíocha éagsúla
- teanga a thagann leis an ábhar a úsáid agus freagairt á déanamh ar eispéireas amharcealaíon.

Ranganna naíonán

Foramharc

ranganna naíonán

Forbairt coincheap agus scileanna

Coincheapa	• Feasacht ar líne • Feasacht ar chruth • Feasacht ar fhoirm • Feasacht ar dhath agus ar thon • Feasacht ar uigeacht • Feasacht ar ghréas agus ar rithim • Feasacht ar spás

Díorthaíodh na coincheapa thuasluaite agus na scileanna a ghabhann leo ó na hamharcghnéithe agus déanfar iad a fhorbairt de réir mar a thugtar obair chun críche ar na snáitheanna agus ar na snáithaonaid a rianaítear thíos.

Snáitheanna	*Snáithaonaid*
Líníocht	• Líníochtaí a dhéanamh • Breathnú agus freagairt
Péint agus dath	• Péinteáil • Breathnú agus freagairt
Prionta	• Priontaí a dhéanamh • Breathnú agus freagairt
Cré	• Forbairt foirme i gcré • Breathnú agus freagairt
Tógáil	• Tógálacha a dhéanamh • Breathnú agus freagairt
Fabraic agus snáithín	• Cruthú le fabraic agus le snáithín • Breathnú agus freagairt

Pleanáil

Struchtúr agus cur i láthair

Tá ábhar an churaclaim amharcealaíon do ranganna naíonán á chur i láthair in dhá roinn:

- roinn dar teideal 'Forbairt scileanna agus coincheap' a rianaíonn gnéithe na healaíne nach mór don pháiste a fhorbairt agus gníomhaíochtaí san oideachas amharcealaíon idir lámha aige/aici
- roinn ina bhfuil sé *shnáithe* agus gach snáithe acu ina mheán don amharcléiriú. Tá dhá shnáithaonad chomhghaolmhara i ngach ceann de na snáitheanna seo. Sa chéad shnáithaonad moltar raon de ghníomhaíochtaí dírithe ar ealaín a dhéanamh. Sa dara snáithaonad moltar gníomhaíochtaí a bhaineann le dearcadh ar an amharcthimpeallacht agus ar shaothar ealaíne maille le freagairt dóibh. Tá na gníomhaíochtaí sna snáithaonaid fite fuaite ina chéile agus, i dteannta a chéile, soláthraíonn siad an comhthéacs foghlama don ealaín. Ar fud na ranna a bhaineann le hábhar tugtar eiseamláirí agus taispeántar iad i gcló iodálach. Is moltaí iad seo agus níl sé i gceist go leanfaí iad mar dhualgas.

Na snáitheanna do ranganna naíonán

Ag leibhéal na ranganna naíonán bainfidh an páiste taitneamh as ábhair spéisiúla a dhearcadh, a thadhall agus a phriocadh agus bainfidh sé/sí taitneamh as seomra ranga spreagúil ina mbeidh taispeántais dhathannacha agus ábhair le cruthanna spéisiúla agus le huigeacht spéisiúil ina measc. Ar dtús úsáidfear raon de mharcanna, línte agus chruthanna chun na rudaí ar a bhfuil sé/sí eolach nó a fheiceann sé/sí a chur in iúl. Trí chleachtadh agus trí úsáid a bhaint as raon d'uirlisí líníochta agus péinteála tiocfaidh líon siombailí chun cinn le haghaidh na rudaí sin ar mian leis/léi iad a amharcléiriú, mar shampla é/í féin, an teaghlach, na cairde, a b(h)aile agus imirt.

D'fhéadfadh nach mbeadh gaol ar bith idir an bealach a n-úsáideann an páiste dath agus cuma an ábhair nó na fíorach a phéinteálann sé/sí. Mar shampla, d'fhéadfadh gur dhath dearg a bheadh ar chat sa phéinteáil, agus níor chóir go gcuirfí isteach ar an bpróiseas seo. De réir a chéile foghlaimeoidh an páiste conas idirdhealú a dhéanamh idir dathanna geala agus dathanna dorcha agus conas gréas agus rithim a chruthú i líníocht agus i bpéinteáil. Beidh iniúchadh ar chruthanna simplí i gceist i ndéanamh priontaí agus bainfear feidhm as na teicníochtaí is simplí.

Bainfidh an páiste taitneamh as cré a thuargain agus a tharraingt agus dá thoradh sin aimseoidh sé/sí slite chun idéanna a léiriú i bhfoirm thríthoiseach. D'fhéadfadh gníomhaíochtaí tógála bheith ar scála mór uaireanta, chun cleachtadh a thabhairt don pháiste ar spás a chruthú agus a bheith istigh sa spás sin. Cuideoidh iniúchadh ar fhabraic agus ar shnáithín le tuiscint an pháiste ar dhath, ar ghréas agus ar uigeacht, mar shampla, a fhorbairt agus chun léargas a thabhairt ar struchtúr fabraicí. Saibhreofar an obair trí dheiseanna a sholáthar chun saothar ealaíne atá gaolmhar lena s(h)aothar féin a bhreathnú.

Roghnú ábhair

Ba chóir go mbeadh an clár leathan comhchothrom agus go ndéanfaí é a phleanáil ar shlí a dheimheodh go mbeadh leanúnachas agus forchéimniú san obair agus go seachnófaí bearnaí suntasacha. Faoi mar a léirítear sna snáithaonaid, ba chóir go rachadh an páiste trí raon de ghníomhaíochtaí comhtháthaithe sna snáitheanna go léir i rith na tréimhse dhá bhliain.

Nascadh agus comhtháthú

Léirítear deiseanna le haghaidh *nasctha* (.i. comhtháthú taobh istigh den churaclam amharcealaíon) agus *comhtháthaithe* (.i. comhtháthú traschuraclaim) ag deireadh gach snáithe. Is féidir *nascadh* a dhéanamh ar bhealaí mar seo:

- meáin éagsúla a úsáid chun coincheapa agus scileanna a fhorbairt—mar shampla eolas ar dhath a fhorbairt trí phéinteáil, trí phriontáil agus trí ghníomhaíochtaí le fabraic agus le snáithín
- gníomhaíochtaí a chleachtadh ina bhforbraítear téama trí fheidhm a bhaint as meáin éagsúla, mar shampla an téama 'mo chairde' a léirmhíniú i bpéinteáil, i bpriontáil, i gcré agus i gcolláis mheán measctha.

Ba chóir deiseanna le haghaidh *comhtháthaithe* (go háirithe le ceol, drámaíocht agus damhsa) a aithint nuair a bhíonn an clár amharcealaíon á phleanáil. Trí phleanáil chúramach cinnteofar go ndéanfar cúram ceart de chuspóirí amharcealaíon i ngníomhaíochtaí comhtháite.

Forbairt coincheap agus scileanna do ranganna naíonán

De thoradh snáithaonaid an churaclaim amharcealaíon a chríochnú ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

Feasacht ar líne

- tosú ar a aithint go bhfuil tréithe éagsúla ag línte agus gur féidir iad a úsáid chun cruthanna a dhéanamh
- línte a úsáid chun gluaiseacht a chur in iúl
- tosú ar shaorlínte agus ar chruthanna a úsáid chun foirmeacha coitianta a léiriú

Feasacht ar chruth

- tosú ar fheasacht ar thréithe crutha comhréidhe a fhorbairt
- cruthanna a bhfuil tréithe éagsúla acu a chumadh agus obair a dhéanamh leo

Feasacht ar fhoirm

- airí tríthoiseach foirme agus foirm a aithint i rudaí

  toirt i mbréagáin, in ainmhí, i liathróid, i mbosca, in a c(h)eann

- cré a láimhsiú, a bhrath agus a oibriú agus tús a chur le hí a mhúnlú

Feasacht ar dhath agus ar thon

- éirí íogaireach do dhath ina t(h)impeallacht
- bundathanna agus toin a aithint agus a mheascadh
- idirdhealú idir dathanna ar léir iad a bheith dorcha nó geal
- dath a úsáid go lánléiritheach

Feasacht ar uigeacht

- tosú ar an ngaol idir mothú agus cuma rudaí a iniúchadh
- uigeacht a chruthú le hábhair agus le huirlisí éagsúla

Feasacht ar ghréas agus ar rithim

- éirí feasach ar ghréas agus ar rithim ina (h)amharcthimpeallacht agus ina s(h)aothar trí línte éagsúla agus cruthanna éagsúla a úsáid arís agus arís eile

  braonta báistí i locháinín, scamaill sa spéir, marcanna ar chloch, bríceadóireacht, ráillí, páirceanna

Feasacht ar spás

- éirí feasach ar an gcaoi a líonann daoine agus earraí spás
- struchtúir shimplí san amharcthimpeallacht a iniúchadh
- tús a chur le struchtúir bhunúsacha a dhéanamh

  boscaí oscailte agus boscaí dúnta a chothromú ar a chéile.

Snáithe: Líníocht

Snáithaonad Líníochtaí a dhéanamh

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

- turgnamh le marcanna a dhéanamh le huirlisí éagsúla líníochta ar raon de dhromchlaí

  lúbarnach, smeartha, griothalach, criáin an-éadrom, an-dorcha, pinn luaidhe boga, cailceanna, páipéir uigeacha

  na féidearthachtaí chun marcanna a dhéanamh atá ag uirlisí líníochta ar ríomhaire a iniúchadh

- líníochtaí bunaithe ar mhothúcháin a thabharfaí chun cuimhne go grinn, ar dhearbheispéireas, ar eispéireas samhlaíoch agus ar scéalta a dhéanamh

  an baile agus súgradh

  brionglóidí agus tnútháin

  ócáidí speisialta

- líne agus cruth mar a fheictear iad in earraí nádúrtha agus in earraí saothraithe a fhionnachtain agus a tharraingt agus a fhionnachtain gur féidir cruthanna a dhéanamh le línte

  líne i gclocha, i nduilleoga, in iornaí snátha

  rud cuarach, mór, beag, simplí, rud a bhfuil corr dhíreach air, cruthanna casta

- an gaol idir mothú agus cuma rudaí a iniúchadh

  uigeacht in earraí nádúrtha agus in earraí saothraithe

  saghsanna áirithe uigeachta a léirmhíniú trí mharcanna agus chuimealtáin a dhéanamh.

Snáithaonad Breathnú agus freagairt

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

- a s(h)aothar féin, saothar páistí eile agus saothar ealaíontóirí a bhreathnú agus a phlé

  cur síos ar a bhfuil ag titim amach sa phictiúr

  na saghsanna éagsúla marcanna a rinneadh

  an taitneamh a bhain sé/sí as an líníocht a dhéanamh

  conas mar a d'oibrigh an t-ealaíontóir

  an mhionpháirt is mó a thaitníonn leis/léi féin.

Nascadh

Péint agus dath: idéanna a léiriú trí mharcanna, ghréas, rithim agus uigeacht a dhéanamh

Comhtháthú

Ceol: luas agus dinimic a léirmhíniú (i líne); téamaí amhrán a léiriú

Drámaíocht: 'súgradh bunaithe ar iad féin a ghléasadh suas' a léirmhíniú (i líníocht)

Snáithe: Péint agus dath

Snáithaonad Péinteáil

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

- feasacht ar dhath a fhorbairt trí thriail a bhaint as uirlisí líníochta éagsúla agus meáin éagsúla dathaithe

  péint, pinn luaidhe agus criáin dhathannacha

  prionta, fabraic agus snáithín

  turgnamh le dathanna a mheascadh

  na féidearthachtaí datha atá ag uirlisí péintéireachta ar ríomhaire a iniúchadh

- dath a úsáid chun mothúcháin a thabharfadh sé/sí chun cuimhne, eispéireas agus rudaí samhlaithe a léiriú

  an baile agus súgradh

  brionglóidí agus tnútháin

  ócáidí speisialta

- dath a fhionnachtain san amharcthimpeallacht chun íogaireacht do dhath a fhorbairt

  tús a chur le dathanna átá níos gile agus níos dorcha ná a chéile a idirdhealú

  pictiúir a dhéanamh le dath amháin eile chomh maith le dubh agus bán

- dath, gréas agus rithim a fhionnachtain i rudaí dathannacha

  clocha, bláthanna, gearrthóga as irisí dathannacha, gearrthóga fabraice

  triail a bhaint as a ndathanna a mheaitseáil go simplí

- an coibhneas idir mothú agus cuma rudaí a fhionnachtain

  uigeacht in earraí nádúrtha agus in earraí saothraithe

  péint, scuaba agus earraí coitianta a dtiocfaí orthu a úsáid i slite éagsúla chun uigeacht a chruthú.

Snáithaonad Breathnú agus freagairt

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

- a s(h)aothar féin, saothar páistí eile agus saothar ealaíontóirí a bhreathnú agus a phlé

  cur síos ar a bhfuil ag tarlú sa phictiúr

  na dathanna a úsáideadh chun línte, cruthanna agus achair gheala agus achair dhorcha a chruthú

  mar a thaitin sé leis/léi iad a dhéanamh

  mar a bhain an t-ealaíontóir feidhm as dath

  an chuid den saothar is mó a thaitníonn leis/léi.

Nascadh

Fabraic agus snáithín: feasacht ar dhath a fhorbairt

Comhtháthú

Damhsa: téamaí a iniúchadh trí ghluaiseacht a léirmhíniú (i bpéint agus i ndath)

Snáithe: Prionta

Snáithaonad Priontaí a dhéanamh

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

- turgnamh leis na torthaí ab fhéidir a bhaint amach trí phriontaí simplí a dhéanamh

  le hearraí fuíll ag a bhfuil uigeacht nó cruthanna spéisiúla

  le dath amháin nó le dhá dhath chun béim a leagan ar uigeacht, ar chruth agus ar ghréas

  tosú ar na marcanna priontála a eagrú le cuspóir cinnte

  conas priontaí simplí a fhorbairt a thuilleadh fós a iniúchadh (m.sh. forphriontáil)

- teicníochtaí éagsúla priontála a úsáid

  priontaí éagsúla rilífeacha a dhéanamh

  trí rudaí uigeacha a bhrú isteach i leac chré

  trí a m(h)arcanna féin a dhéanamh sa chré

  le píosaí gearrtha nó stróicthe de pholaistiréin tanaí

  triail a bhaint as slite chun samplaí de phrionta nó phriontaí a athchóipeáil agus a chomhcheangal arís agus arís

  priontáil trí mhascadh

  achar de dhromchla clúdaithe le dúch a mhascadh le píosaí páipéir a gearradh nó a stróiceadh de réir a d(h)earadh féin

  ríomhthurgnaimh a dhéanamh le dath agus le cruth chun prionta a dhearadh.

Snáithaonad Breathnú agus freagairt

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

- rudaí coitianta a bhreathnú, a láimhsiú agus a phlé chun cleachtadh a fháil ar chruth, ar uigeacht agus ar ghréas
- a s(h)aothar féin, saothar páistí eile agus priontaí ealaíne déanta de chruthanna agus uigeacht shimplí a bhreathnú agus a phlé

  cur síos a dhéanamh ar an bprionta

  líne, cruth, uigeacht, gréas

  mar a thaitin sé leis/léi iad a dhéanamh

  mar a rinne an t-ealaíontóir iad

  an ghné den phrionta is mó a thaitníonn leis/léi

- samplaí de phriontdhearadh coitianta simplí a bhreathnú agus a phlé

  póstaeir, páipéar balla, fabraicí le dearadh athchóipeálta arís agus arís eile nó le dearadh de shaghas eile, ábhar pacála, páipéar beartán.

Nascadh

Líníocht: feasacht ar chruth a fhorbairt trí líníocht

Péint agus dath: feasacht ar dhath a fhorbairt

Comhtháthú

Matamaitic: gréas a fhionnachtain i gcruth agus i ndath

Snáithe: Cré

Snáithaonad Forbairt foirme i gcré

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

- buanna cré mar mheán le haghaidh léirithe shamhlaíoch a iniúchadh agus a fhionnachtain

  liathróid bheag chré a fháisceadh, a tharraingt, a bhrú, a phriocadh agus a rolladh

  píosaí a shracadh as an gcré agus iad a chur le chéile arís

  tús a chur le hidirdhealú a dhéanamh idir cruthanna a luíonn go cothrom agus foirmeacha soladacha a sheasann gan tacaíocht

  foirmeacha éagsúla a dhéanamh i gcré

  ramhar, lúbach, stóinsithe, cnapach

- foirm chré a dhéanamh agus a oibriú leis na méara chun rud a chur in iúl

  créatúr samhailteach a dhéanamh de liathróid chré

  raon d'ainmhithe nó d'ainmhithe samhailteacha éagsúla a dhéanamh

  turgnamh le marcanna, le huigeacht agus le gréas a dhéanamh ar dhromchla

  na marcanna a rinneadh a phlé

- píosaí meán measctha a chumadh i modh léiritheach nó i modh neamhléiritheach

  cipíní, cipíní líreacáin, cleití nó cnaipí a bhrú isteach sa chré.

Snáithaonad Breathnú agus freagairt

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

- rudaí le foirmeacha snítheacha a bhreathnú, a láimhsiú agus a phlé

  foirmeacha nádúrtha a mhothú agus a láimhsiú (m.sh. clocha sleamhna, píosaí de ghéaga sleamhna crainn, torthaí oiriúnacha)

- a s(h)aothar féin, saothar páistí eile agus píosaí simplí potaireachta a bhreathnú, a láimhsiú agus a phlé

  cur síos ar an bhfoirm chré

  na hábhair agus na huirlisí a úsáideadh

  mar a thaitin sé leis/léi an chré a láimhsiú

  mar a d'oibrigh an ceardaí leis an gcré, b'fhéidir

  an ghné den fhoirm chré is mó a thaitníonn leis/léi.

Nascadh

Líníocht: tosú ar fheasacht ar fhoirm a fhorbairt trí líníocht

Tógáil: foirmeacha a fheictear i gcomhthéacs spásúlach a bhreathnú

Comhtháthú

Eolaíocht: Ábhair—Airíonna agus tréithe ábhar; Ag dearadh agus ag déanamh

Snáithe: Tógáil

Snáithaonad Tógálacha a dhéanamh

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

- airíonna agus tréithe ábhar a iniúchadh agus turgnamh leo i ndéanamh struchtúr

  grúpáil, cothromú agus tógáil a dhéanamh le comhpháirteanna beaga agus le bréagáin thógála atá oiriúnach do shaorshúgradh

  na codanna is airde, is leithne agus is caoile den struchtúr a fhionnachtain

  an struchtúr a atheagrú

- struchtúir shamhailteacha a dhéanamh

  boscaí móra a chothromú ar a chéile chun struchtúr shamhlailteacha a dhéanamh

  mar a mhothódh bheith istigh sa struchtúr sin a léiriú trí líníocht nó trí phéinteáil

  boscaí agus píosaí polaistiréine a úsáid chun áitreabh samhailteach a dhéanamh

  raon teoranta dathanna a úsáid chun an déantúsán a phéinteáil agus béim a leagan ar dhath agus ar fhíordhath (lí)

  bréagán samhailteach a dhéanamh (m.sh. bosca mór a úsáid chun clogad spáis nó hata cóisire a dhéanamh)

  staibíl a dhéanamh chun líne agus cruth a iniúchadh i struchtúr.

Snáithaonad Breathnú agus freagairt

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

- an leagan amach agus an chothromaíocht spásúlach i gcnuasaigh de rudaí agus i ngrianghraif de struchtúir nádúrtha nó de struchtúir a tógadh a bhreathnú, a iniúchadh agus a phlé

  teach bábóige, foirgnimh bhréige, struchtúir a phreabann aníos de sciotán, neadacha éan, samhail d'fheirm, troscán simplí i seomra, tráidirí sceanra

- struchtúir atá insroichte agus sa gharchomharsanacht, struchtúir amharcspreagúla agus raon de dhéantúsáin choitianta a bhreathnú agus a phlé

  foirgneamh poiblí, foirgnimh fheirme

  líon na bpíosaí a úsáideadh chun bord, luascán nó maide corrach a dhéanamh a mheas

- a s(h)aothar féin agus saothar páistí eile a bhreathnú agus a phlé

  cur síos a dhéanamh ar an struchtúr

  na hábhair agus na huirlisí a roghnaíodh

  mar a cuireadh na píosaí le chéile

  an ghné den saothar is mó a thaitníonn leis/léi.

Nascadh

Líníocht: feasacht ar spásúlacht a fhorbairt trí líníocht

Cré: tuiscint ar dhoimhneacht spásúlach a fhionnachtain trí chré a fhoirmiú

Comhtháthú

Drámaíocht: struchtúr súgartha samhailteach a dhéanamh trí úsáid a bhaint as spás agus as earraí chun saol samhailteach a chruthú.

Snáithe: Fabraic agus snáithín

Snáithaonad — Cruthú le fabraic agus le snáithín

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

- buanna fabraice agus snáithín mar mheáin le haghaidh léirithe shamhlaíoch a iniúchadh

  turgnamh ar fhabraic fhí-oscailte (m.sh. heiseán)

  na torthaí is féidir a chruthú trí chordaí, ribíní agus choirníní móra éagsúla a chur leis a fhionnachtain

  mar a mhothaíonn raon d'ábhair a bhfuil uigeacht dhifriúil acu agus an chomparáid eatarthu nuair a chuirtear le chéile iad a fhionnachtain

- colláisí simplí a dhéanamh

  téama dathannach a fhorbairt ina cholláis shimplí d'fhabraicí, shnáithíní, choirníní agus chnaipí

  líníocht, ar thomhas nádúrtha, de/di féin nó de chréatúr samhailteach a ghléasadh

  colláis a dhéanamh leis an mbéim ar uigeacht

  colláis a dhéanamh leis an mbéim ar rithim (m.sh. uisce ag gluaiseacht go guairneánach a phlé)

- culaithirt a chumadh

  do phearsa shamhailteach.

Snáithaonad — Breathnú agus freagairt

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

- fabraicí agus snáithíní éagsúla a bhreathnú, a láimhsiú agus a phlé chun taithí a fháil ar a gcáilíochtaí tadhaill, amhairc agus struchtúrtha

  bog, clúmhach, garbh, righin, te, fuar

  dath agus gréas

  fite go mín nó go tiubh

  cuirtíní, tuáillí, ceirteanna soithí, éadach, rópaí déanta de shnáithíní nádúrtha nó de shnáithíní sintéiseacha

- a s(h)aothar féin agus saothar páistí eile a bhreathnú agus a phlé

  cur síos ar an déantúsán

  na dathanna a úsáideadh chun uigeacht, cruthanna agus gréasa a chruthú

  mar a thaitin sé leis/léi an déantúsán a dhéanamh

  an rud faoin déantúsán is mó a thaitníonn leis/léi.

Nascadh

Líníocht: feasacht ar uigeacht a fhorbairt

Péint agus dath: feasacht ar dhath a fhorbairt

Tógáil: mar is féidir ábhair a úsáid le haghaidh tógála a fhionnachtain

Comhtháthú

Drámaíocht: culaithirt a chumadh do dhráma nó do charachtar a iniúchadh trí dhrámaíocht

Eolaíocht: Ábhair—Airíonna agus tréithe ábhar; Ag dearadh agus ag déanamh

Ranganna 1 agus 2

Foramharc

ranganna 1 agus 2

Forbairt coincheap agus scileanna

Coincheapa

- Feasacht ar líne
- Feasacht ar chruth
- Feasacht ar fhoirm
- Feasacht ar dhath agus ar thon
- Feasacht ar uigeacht
- Feasacht ar ghréas agus ar rithim
- Feasacht ar spás

Díorthaíodh na coincheapa thuasluaite agus na scileanna a ghabhann leo ó na hamharcghnéithe agus déanfar iad a fhorbairt de réir mar a dhéanfar obair ar na snáitheanna agus ar na snáithaonaid a rianaítear thíos.

Snáitheanna	*Snáithaonaid*
Líníocht	• Líníochtaí a dhéanamh • Breathnú agus freagairt
Péint agus dath	• Péinteáil • Breathnú agus freagairt
Prionta	• Priontaí a dhéanamh • Breathnú agus freagairt
Cré	• Forbairt foirme i gcré • Breathnú agus freagairt
Tógáil	• Tógálacha a dhéanamh • Breathnú agus freagairt
Fabraic agus snáithín	• Cruthú le fabraic agus le snáithín • Breathnú agus freagairt

Pleanáil

Struchtúr agus cur i láthair

Tá ábhar an churaclaim amharcealaíon do ranganna 1 agus 2 á chur i láthair in dhá roinn:

- roinn dar teideal 'Forbairt scileanna agus coincheap' a rianaíonn gnéithe na healaíne nach mór don pháiste a fhorbairt agus gníomhaíochtaí san oideachas amharcealaíon idir lámha aige/aici
- roinn ina bhfuil sé *shnáithe* agus gach snáithe acu ina mheán don amharcléiriú. Tá dhá shnáithaonad chomhghaolmhara i ngach ceann de na snáitheanna seo. Sa chéad shnáithaonad moltar raon de ghíomhaíochtaí atá dírithe ar ealaín a dhéanamh. Sa dara snáithaonad moltar gníomhaíochtaí a bhaineann le dearcadh ar an amharcthimpeallacht agus ar shaothar ealaíne maille le freagairt dóibh. Tá na gníomhaíochtaí sna snáithaonaid fite fuaite ina chéile, agus i dteannta a chéile soláthraíonn siad an comhthéacs foghlama don ealaín. Ar fud na ranna a bhaineann le hábhar tugtar eiseamláirí agus taispeántar iad i gcló iodálach. Is moltaí iad seo agus níl sé i gceist go leanfaí iad mar dhualgas.

Na snáitheanna do ranganna 1 agus 2

Ag leibhéal ranganna 1 agus 2 bainfidh an páiste taitneamh as dearcadh ar ábhair sa timpeallacht ar bhealach níos fócasaithe agus déanfaidh sé/sí a bhfeiceann sé/sí a léirmhíniú i slí níos léirithí. Ina líníochtaí agus ina p(h)ictiúir léireofar breis tuisceana ar an dóigh a bhfuil spás eagartha agus cumas éigin chun daoine ag gníomhú a chur in iúl. Tabharfar íogaireacht bhreise maidir le miondifríochtaí datha faoi deara i gcumas an pháiste dathanna agus toin a idirdhealú agus fosta ina c(h)umas dathanna comhchuí agus dathanna comhlántacha a aithint. Cuimseoidh priontáil iniúchadh crutha, claonchrutha agus raoin níos leithne de dhathanna. Tosófar ag úsáid teicníochtaí nua, mar shampla déanamh stionsal agus dathú ar pháipéar gréiscdhíonach.

Déanfaidh an páiste cré a mhúnlú le breis tuisceana agus féinmhuiníne agus cumfaidh sé/sí nithe simplí. Spreagfaidh gníomhaíochtaí tógála an páiste chun smaoineamh mar a réitíonn codanna struchtúir leis an iomlán agus chun struchtúir le níos mó ná spás amháin iontu a chruthú. Beidh an obair ar fhabraic agus ar shnáithín níos struchtúrtha fós agus tabharfaidh sí deiseanna don pháiste chun fite agus fuála agus chun deilbh bhoga agus puipéid a chruthú. Saibhreofar an obair má thugtar deis don pháiste an chaoi a léiríonn ealaíontóirí idéanna atá gaolmhar lena (h)iarrachtaí féin a fheiceáil.

Roghnú ábhair

Ba chóir go mbeadh an clár leathan comhchothrom agus go ndéanfaí é a phleanáil ar shlí a dheimhneodh go mbeadh leanúnachas agus forchéimniú san obair agus go seachnófaí bearnaí suntasacha. Faoi mar a léirítear sna snáithaonaid, ba chóir go rachadh an páiste trí raon de ghníomhaíochtaí comhtháite sna snáitheanna go léir i rith na tréimhse dhá bhliain.

Nascadh agus comhtháthú

Léirítear deiseanna le haghaidh *nasctha* (.i. comhtháthú taobh istigh den churaclam amharcealaíon) agus *comhtháthaithe* (.i. comhtháthú traschuraclaim) ag deireadh gach snáithe. Is féidir *nascadh* a dhéanamh ar bhealaí mar seo:

- meáin éagsúla a úsáid chun coincheapa agus scileanna a fhorbairt, mar shampla eolas ar dhath a fhorbairt trí phéinteáil, trí phriontáil agus trí ghníomhaíochtaí le fabraic agus le snáithín
- gníomhaíochtaí a chleachtadh ina bhforbraítear téama trí fheidhm a bhaint as meáin éagsúla, mar shampla ábhair thógála, cré, fabraic agus snáithín, péint nó páipéar daite a úsáid chun téama mar 'tá mé féin agus mo chara ag súgradh lenár mbréagáin' a léiriú.

Ba chóir deiseanna le haghaidh *comhtháthaithe* (go háirithe le ceol, drámaíocht agus damhsa) a aithint nuair a bhíonn an clár amharcealaíon á phleanáil. Trí phleanáil chúramach cinnteofar go ndéanfar cúram ceart de chuspóirí amharcealaíon sna gníomhaíochtaí comhtháite.

Forbairt coincheap agus scileanna do ranganna 1 agus 2

De thoradh snáithaonaid an churaclaim amharcealaíon a chríochnú ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

Feasacht ar líne

- a aithint go mbaineann cáilíochtaí éagsúla le línte agus gur féidir iad a úsáid chun cruthanna, uigeacht, gréasa agus gluaiseacht a léiriú
- breathnú go grinn ar cháilíochtaí líneacha nithe sa timpeallacht
- siombailí pearsanta (scéimre) a fhorbairt chun amharcléiriú a dhéanamh ar fhíoracha agus ar nithe coitianta

Feasacht ar chruth

- éirí íogaireach do chruth san amharcthimpeallacht
- éirí feasach ar chruth imlíneach agus ar scáthchruthanna
- cruthanna a chumadh agus turgnamh leo i bpíosaí ealaíne

  i gcolláis, i bprionta, i líníocht agus i bpéintéireacht

Feasacht ar fhoirm

- éirí feasach ar thréith thríthoiseach fhoirme san amharcthimpeallacht

  toirt i gcloch, in ainmhí, i liathróid, i mbosca, i mbabhla agus i mbréagán
- coibhneasa na gcodanna agus na foirme iomláine lena chéile a iniúchadh

  turgnaimh a dhéanamh ar chothromaíocht

  tuiscint ar fhoirm a léiriú i gcré

Feasacht ar dhath agus ar thon

- íogaireacht do dhath san amharcthimpeallacht a fhorbairt
- tosú ar dhathanna a anailísiú agus a mheascadh agus cuspóir cinnte a bheith leis
- idirdhealú a dhéanamh idir ton agus lí (fíordhath)
- lí agus ton a úsáid chun aontacht agus treise a chruthú i bpíosaí ealaíne

  toin den dath amháin a úsáid chun torthaí a chruthú

Feasacht ar uigeacht

- an coibhneas idir mothú agus cuma rudaí a iniúchadh
- raon d'ábhair agus d'uirlisí a úsáid chun éagsúlacht uigeachta a chruthú ar dhromchla

Feasacht ar ghréas agus ar rithim

- gréas a aithint san amharcthimpeallacht

  poigheacháin seilide, scamaill, duilleoga, crotal ar bhalla, bláthanna, bríceadóireacht, ráillí, páirceanna, ollphuball sorcais

- éirí feasach ar athchóipeáil agus athrú ina s(h)aothar féin agus i saothar daoine eile

  i líne, i gcruth, i ndath, i bhfoirm

Feasacht ar spás

- feasacht a fhorbairt go líonann daoine agus earraí spás
- tosú ar choibhneasa idir earraí agus fíoracha i líníochtaí agus i bpictiúir chomh maith le tuiscint éigin do scála a léiriú

  cuma níos lú a bheith ar na rudaí is faide i gcéin trí iad a chur ar leibhéal níos airde ar an leathanach

- tosú ar thuiscint phraiticiúil ar struchtúr a fhorbairt trí ghníomhaíochtaí tógála.

Snáithe: Líníocht

Snáithaonad Líníochtaí a dhéanamh

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

- triail a bhaint as marcanna, as línte, as cruthanna, as uigeacht agus as toin a dhéanamh le huirlisí éagsúla líníochta ar raon de dhromchlaí

  de réir mar is cuí, líne, ton, uigeacht, gréas a léirmhíniú trí chriáin, phinn luaidhe boga, ghualach, chailceanna, pháipéir uigeacha agus fhabraicí a úsáid

  ríomhchlár ealaíne a úsáid chun triail a dhéanamh le marcanna, línte, cruthanna, gréasa agus rithim

- líníochtaí bunaithe ar a s(h)aol pearsanta nó ar a s(h)aol samhlaíoch a dhéanamh agus tuiscint fhorásach ar choibhneasa spásúlacha a léiriú iontu

  cairde ag scipeáil, ag imirt liathróide, ag rith sa chlós

  téamaí samhalta bunaithe ar fhantaisíocht agus ar dhraíocht

- iniúchadh a dhéanamh ar chruth in ábhair nádúrtha agus in ábhair shaothraithe agus bheith feasach ar chruth na scáileanna a dhéanann rudaí

  líníochtaí d'imlínte rudaí simplí a dhéanamh

  cruthanna rudaí agus a scáileanna a tharraingt

- líníocht bunaithe ar bhreathnadóireacht a dhéanamh

  raon d'earraí nádúrtha agus d'earraí saothraithe

  (m.sh. crann, duilleog, bláth, toradh, glasra, rudaí grúpáilte ar sheilfeanna nó ar bhoird taispeána)

  páiste eile sa rang.

Snáithaonad Breathnú agus freagairt

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

- a s(h)aothar féin, saothar páistí eile agus saothar ealaíontóirí a bhreathnú agus a phlé

  cur síos ar a bhfuil ag titim amach sa líníocht

  línte, cruthanna, uigeacht, gréasa agus toin a cruthaíodh agus a eagraíodh chun an líníocht a dhéanamh

  mar a úsáideadh ábhair agus uirlisí agus na torthaí a cruthaíodh

  an idé a bhí i gceist

  an ghné den líníocht is mó a thaitníonn leis/léi.

Nascadh

Prionta: líne, cruth agus gréas a eagrú i bpriontdhearadh

Tógáil: a fhionnachtain mar a athraítear líníocht dhéthoiseach chun réad tríthoiseach a chumadh

Fabraic agus snáithín: tuiscint ar líne, ar chruth agus ar uigecht a fhorbairt

D'fhéadfaí na naisc thuasluaite, agus cinn eile fós, a fhorbairt mar ghníomhaíochtaí meán measctha. Is féidir feidhm a bhaint as cur chuige meán measctha laistigh de na snáitheanna freisin.

Comhtháthú

Ceol: gréasa simplí rithimeacha a léirmhíniú (i líníocht); téamaí as amhráin a léirmhíniú

Damhsa: téamaí a iniúchadh trí ghluaiseacht a léirmhíniú i líníocht

Snáithe: Péint agus dath

Snáithaonad Péinteáil

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

- dath a iniúchadh le raon d'ábhair agus de mheáin

  péint, criáin, cailceanna, pinn luaidhe daite, pinn le bioranna feilte nó snáithín

  prionta, colláis, fabraic agus snáithín

  ríomhchlár ealaíne a úsáid chun triail a bhaint as dath agus chun íomhánna a chumadh

- téamaí bunaithe ar a s(h)aol pearsanta nó ar a s(h)aol samhlaíoch a léirmhíniú trí dhath a úsáid go lánléiritheach

  ócáidí ar leith roghnaithe as scéalta, as dánta, as amhráin agus as ceol

  cad a d'fhéadfadh tarlú sa scéal ansin

- ábhair, a roghnófaí i ngeall ar na féidearthachtaí datha a bhainfeadh leo, a phéinteáil

  bláthanna agus ábhair eile ón mbord dúlra

  bréagáin le sonraí cúlra samhailteacha

- dath a fhionnachtain san amharcthimpeallacht agus bheith íogaireach d'athruithe toin idir geal agus dubh agus d'athruithe i bhfíordhath (lí)

  dath agus ton a aithint trí théamaí a roghnaítear i ngeall ar a bhféidearthachtaí datha (m.sh. spéir ghrianmhar/stoirmiúil)

- chomhréiteach agus codarsnacht a aithint in earraí nádúrtha agus in earraí saothraithe agus trí théamaí a roghnófaí i ngeall ar a bhféidearthachtaí datha

  gnéithe a dhuaithníonn ina dtimpeallacht agus iad sin nach nduaithníonn

  cluichí datha agus crutha bunaithe ar dhuaithníocht

- dath, gréas agus rithim a fhionnachtain in earraí nádúrtha agus in earraí saothraithe agus iad a léirmhíniú ina c(h)uid oibre

  dathanna comhlántacha a úsáid arís agus arís eile chun éagsúlacht bhreise a chur lena c(h)uid oibre

- an coibhneas idir mothú agus cuma rudaí a iniúchadh

  uigeacht in earraí nádúrtha agus in earraí saothraithe

  garbh, réidh, cnapánach, biorach, clúmhach

  roinnt díobh seo a léiriú i ndath agus i dton

  uigeacht uachtair agus uigeacht chraptha a chruthú.

Snáithaonad Breathnú agus freagairt

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

- breathnú ar a s(h)aothar féin, ar shaothar páistí eile agus ar shaothar ealaíontóirí agus iad a phlé

  cur síos a dhéanamh ar a bhfuil ag tarlú sa phictiúr

  na dathanna agus na toin a roghnaíodh

  na línte, na cruthanna, na fabraicí agus na gréasa a cruthaíodh

  an chaoi a n-eagraítear iad sa phictiúr

  an tslí inar úsáideadh dath agus na torthaí a cruthaíodh

  cad a bhí i gceist aige/aici féin nó ag an ealaíontóir a léiriú

  an rud is mó a thaitníonn leis/léi sa phictiúr.

Nascadh

Líníocht: gréas, rithim agus uigeacht a léirmhíniú i líníocht

Prionta: uigeacht, cruth, claonchruth agus gréas a chruthú

Fabraic agus snáithín: feasacht ar dhath a fhorbairt agus maisíochtaí dathannacha a chruthú

Comhtháthú

Ceol: a f(h)reagairt do scéal a insítear os ard a léirmhíniú (i bpéint agus i ndath)

Stair: téamaí as scéalta a léirmhíniú i bpéint agus i ndath

Snáithe: Prionta

Snáithaonad Priontaí a dhéanamh

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

- triail a bhaint as teicníochtaí simplí priontála a úsáid chun torthaí a bhaint amach

  le hearraí fuíll a bhfuil uigeacht nó cruthanna spéisiúla orthu

  cuimilteáin de choirt chrainn nó d'fhabraicí a dhéanamh

  raon teoranta de dhathanna a úsáid chun díriú ar uigeacht, ar chruth, ar chlaonchruth agus ar ghréas

  a fháil amach mar a d'fhéadfaí priontaí simplí a fhorbairt a thuilleadh trí fhorphriontáil orthu le dathanna i gcodarsnacht leo agus leis na cruthanna céanna nó le cruthanna i gcodarsnacht leo

- raon de theicníochtaí priontála a úsáid chun priontaí bunaithe ar théama nó priontaí neamhléiritheacha a dhéanamh

  raon de phriontaí rilífeacha éagsúla a dhéanamh

  feidhm a bhaint as dath amháin nó as níos mó ná dath amháin agus bloc priontála rilífe á chumadh

  dearadh le haghaidh prionta a chruthú trí línte tiubha agus línte tanaí a tharraingt ar leac chré

  priontáil le mascadh

  achair de dhromchla clúdaithe le dúch, ónar tógadh priontaí cheana, a mhascadh

  stionsail a dhéanamh

  péint a spré nó a leathadh le spúinse ar stionsail a gearradh de réir gréasa a chum an páiste féin

  pictiúir a dhéanamh ar pháipéar gréiscdhíonach

  péinteáil le spúinse anuas ar dhearadh criáin chéarach nó coinnle

  priontaí inaistrithe a dhéanamh trí chriáin chéarach a úsáid

  criáin chéarach ar dhathanna éagsúla a úsáid chun bloc priontála daite a dhéanamh

  ríomhchlár ealaíne a úsáid chun roinnt dearthaí pléasctha a dhéanamh.

Snáithaonad Breathnú agus freagairt

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

- rudaí coitianta a bhreathnú, a láimhsiú agus a phlé chun taithí a fháil ar uigeacht, ar chruth agus ar ghréas
- a s(h)aothar féin, saothar páistí eile agus priontaí ealaíne le cruthanna, le huigeacht agus le gréas réasúnta simplí orthu a bhreathnú agus a phlé

  cur síos ar an bprionta

  líne, cruth, dath agus ton, uigeacht, gréas agus mar a chomhcheanglaíonn siad le chéile

  mar a úsáideadh ábhair agus uirlisí chun torthaí a bhaint amach

  na gnéithe den phrionta a thaitníonn leis/léi

  roinnt priontaí a bhreathnú chun teicníochtaí priontála a imscrúdú (m.sh. liotagraf a chur i gcomparáid lena p(h)ictiúr féin ar pháipéar gréiscdhíonach).

Nascadh

Líníocht: líne, cruth agus gréas i líníocht a léirmhíniú

Péint agus dath: tuiscint do ghréas agus do rithim a fhorbairt

Comhtháthú

Matamaitic: feasacht ar chruth dhéthoiseach a fhorbairt

Snáithaonad Forbairt foirme i gcré

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

- buanna cré mar mheán le haghaidh léirithe shamhlaíoch a iniúchadh agus a fhionnachtain

  liathróid bheag chré a fháisceadh, a tharraingt, a bhrú, a phriocadh agus a rolladh

  píosaí a tharraingt as an gcré agus iad a chur le chéile arís chun foirmeacha a dhéanamh leo a bheadh éagsúil ó thaobh méid agus a mbeadh comhrianta simplí snite orthu

- an meán a úsáid go lánléiritheach agus foirm liathróide bige cré á hathrú

  ainmhithe nó éin, réalaíocha nó samhailteacha, a dhéanamh agus iad a chríochnú le huigeacht dromchla nó le maisíochtaí greanta

  dealbha urrúnta cré bunaithe ar scéalta, ar dhánta, ar amhráin, ar cheol agus ar dhrámaíocht a dhéanamh

- oibriú go cruthaitheach le bloic chiúbacha nó dhronuilleacha chré agus mionrudaí a chur leo chun struchtúr daingean a chur in iúl

  teach a dhearadh agus a dhéanamh

  cnuasach d'fhoirgnimh éagsúla a dhearadh agus a dhéanamh chun baile mór a chur in iúl

- potaireacht shimplí a dhéanamh

  pota méaraithe nó pota cornánach a dhearadh agus a dhéanamh

  é a chríochnú le maisíocht ghreanta nó péint agus vearnais a chur air nuair a bheadh sé tirim

- líne, cruth, uigeacht agus gréas a thástáil agus a fhorbairt i gcré

  leaca cré a mhaisiú le gréasa de chornaí agus millíní beaga cré

  tástáil a dhéanamh le maisíochtaí uigeacha

  obair a dhéanamh i rilíf íseal ar leaca beaga tiubha cré.

Snáithaonad Breathnú agus freagairt

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

- earraí nadúrtha nó earraí saothraithe a bhreathnú, a láimhsiú agus a phlé chun taithí a fháil ar fhoirm thríthoiseach

  púróga, sliogáin, buaircíní giúise, bréagáin bhoga mhúnlaithe nó shnoite, potaireacht shimplí

- breathnú ar a s(h)aothar féin, ar shaothar páistí eile agus ar dhealbha a chum dealbhóirí cáiliúla a raibh stíleanna difriúla acu (nó sleamhnáin nó priontaí) agus iad a phlé

  cur síos ar an bhfoirm

  mar a mhothaigh sé bheith ag obair le cré

  an tslí inar oibrigh an dealbhóir

  an idé a bhí i gceist aige/aici féin nó ag an dealbhóir a chur in iúl

  an ghné den saothar is mó a thaitníonn leis/léi.

Nascadh agus comhtháthú

Líníocht: feasacht ar fhoirm a fhorbairt trí líníocht

Comhtháthú

Drámaíocht: carachtair drámaíochta a bhfuil stáidéar déanta orthu a léirmhíniú mar fhíoracha urrúnta cré

Snáithe: Tógáil

Snáithaonad Struchtúir a dhéanamh

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

- airíonna agus tréithe ábhar a iniúchadh agus a thástáil i ndéanamh struchtúr

  grúpáil, cothromú agus tógáil a dhéanamh le comhpháirteanna réasúnta beag agus le bréagáin tógála atá oiriúnach le haghaidh súgartha

  mar a chuidíonn ábhair áirithe le foirmeacha a chruthú nó a chur in iúl

  mar a bhaintear struchtúr agus cothromaíocht amach

  mar a chruthaítear na himlínte agus na spásanna éagsúla

  mar a réitíonn na codanna éagsúla leis an iomlán

  mar is féidir ábhair a nascadh le chéile

  mar a chuireann ábhair áirithe le dath, le gréas, le huigeacht, agus le spéis

- struchtúir shamhalta a dhéanamh

  coimpléasc samhalta a dhéanamh le raon mór spásanna inti agus a bhféadfaí úsáid airgtheach a bhaint aisti (m.sh. caisleán)

  struchtúr samhalta, agus é roinnt casta ó thaobh leagan amach spásanna de, a chruthú (m.sh. láithreán mionamharclainne)

  fuíollábhar a úsáid chun bréagán samhalta a dhearadh (m.sh. róbat, bréagán fantaiseach).

Snáithaonad Breathnú agus freagairt

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

- cnuasaigh nó grianghraif de struchtúir nádúrtha nó de struchtúir thógtha a bhreathnú agus socruithe spásúlacha, cothromaíocht, imlíne agus an coibhneas idir na spásanna a cruthaíodh agus an t-iomlán a imscrúdú

  gnáthóga ainmhithe tocailteacha, túir

- a s(h)aothar fein agus saothar páistí eile a bhreathnú agus a phlé

  cur síos ar an struchtúr

  na hábhair agus na huirlisí a roghnaíodh agus roghanna eile ab fhéidir a dhéanamh

  mar a eagraíodh na spásanna

  mar a baineadh amach cothromaíocht

  an idé a bhí in aigne aige/aici a léiriú

  an ghné den obair is mó a thaitníonn leis/léi

- coimpléasc áitiúil, foirgneamh cáiliúil agus lámhdhéantúsáin amharcspreagúla (nó sleamhnáin nó priontaí díobh) a bhreathnú agus a phlé

  lárionad siopadóireachta, scioból feirme, an scoil, caisleán, bréagáin, innill, troscán áit súgartha.

Nascadh

Líníocht: feasacht ar spásúlacht a fhorbairt i líníochtaí

Péint agus dath: mar is féidir le dath cur le spéisiúlacht struchtúr a fhionnachtain

Cré: feasacht a fhorbairt go bhfuil earraí soladach agus go líonann siad spás

Comhtháthú

Drámaíocht: láithreán mionamharclainne a dhéanamh

Eolaíocht: Ábhair—Airíonna agus tréithe ábhar: Ag dearadh agus ag déanamh

Snáithe: Fabraic agus snáithín

Snáithaonad Cruthú le fabraic agus le snáithín

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

- buanna fabraice agus snáithín mar mheáin le haghaidh léirithe shamhlaíoch a iniúchadh agus a fhionnachtain

    triail a bhaint as fabraic fhí-oscailte (m.sh. heiseán) a athrú

        roinnt snáithíní a bhaint as sa dá threo

        feidhm a bhaint as snáithíní i gcodarsnacht a chéile san fhíodóireacht

        rudaí maisiúla a fhí isteach

    greamanna fuála a chumadh agus a phlé

    mar a mhothaíonn saghsanna éagsúla uigeachta a fhionnachtain agus a phlé; an chomparáid a bhíonn eatarthu nuair a chuirtear le chéile iad a phlé

- fabraic agus snáithín a úsáid chun píosaí beaga airgtheacha a dhéanamh

    colláis nó appliqué neamhléiritheach nó ceann bunaithe ar théama a dhearadh agus a dhéanamh

        feasacht ar dhath, ar uigeacht agus ar chruth a fhorbairt

        aire ar leith a dhíriú ar na cruthanna a chruthaítear, ar na cruthanna idir na cruthanna seo agus cé acu an bhforluíonn cuid acu ar a chéile nó nach bhforluíonn, agus na pointí seo a phlé

    píosa beag fabraice a mhaisiú le greamanna agus le maisíochtaí eile

        líne, gréas, dath agus uigeacht a chruthú

        roinnt de na cruthanna a rinneadh a líonadh isteach chun torthaí dathannacha nó uigeacha a chruthú

    dealbha boga nó puipéid a dhearadh agus a dhéanamh

        seanéadaí a úsáid

    píosaí beaga ar leith a fhí

        torthaí dathannacha nó uigeacha a chruthú

- culaithirt a chumadh

    ag baint feidhme as seanéadaí

    clóca draíochta a chruthú trí stiallanna móra fabraice a fhuáil, a lásáil nó a cheangal le chéile le bioráin.

Snáithaonad Breathnú agus freagairt

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

- fabraicí agus snáithíní éagsúla a bhreathnú, a láimhsiú agus a phlé chun taithí a fháil ar a gcáilíochtaí tadhaill, amhairc agus spásúlachta

  bog, clúmhach, garbh, righin, te, fuar, fite go tiubh nó go mín

  dath agus gréas

  cáilíochtaí clúdaithe agus infhillte

- a s(h)aothar féin agus saothar páistí eile a bhreathnú agus a phlé

  cur síos ar an saothar

  na dathanna, na saghsanna uigeachta, na gréasa agus na maisíochtaí a cruthaíodh

  an idé a bhí in aigne aige/aici

  an ghné den saothar is mó a thaitníonn leis/léi

- fabraicí agus lámhdhéantúsáin ealaíne ón gceardaí a bhreathnú agus a phlé agus cuairt a thabhairt ar cheardaí i mbun oibre, más féidir.

Nascadh

Líníocht: feasacht ar ghréas agus ar uigeacht a fhorbairt

Péint agus dath: feasacht ar dhath a fhorbairt

Tógáil: tús á chur le tuiscint phraiticiúil a fhorbairt ar struchtúr,

m.sh. i gculaithirt nó seodra

Comhtháthú

Drámaíocht: radharcra a dhéanamh d'amharclann bheag

Eolaíocht: Ábhair—Airíonna agus tréithe ábhar; Ag dearadh agus ag déanamh

Stair: pearsana i scéalta agus i ndánta a léiriú mar phuipéid nó i gculaithirt

Ranganna 3 agus 4

Foramharc

ranganna 3 agus 4

Forbairt coincheap agus scileanna

Coincheapa

- Feasacht ar líne
- Feasacht ar chruth
- Feasacht ar fhoirm
- Feasacht ar dhath agus ar thon
- Feasacht ar uigeacht
- Feasacht ar ghréas agus ar rithim
- Feasacht ar spás

Díorthaíodh na coincheapa thuasluaite agus na coincheapa a ghabhann leo ó na hamharcghnéithe agus déanfar iad a fhorbairt de réir mar a dhéanfar obair ar na snáitheanna agus ar na snáithaonaid a rianaítear thíos.

Snáitheanna	*Snáithaonaid*
Líníocht	• Líníochtaí a dhéanamh • Breathnú agus freagairt
Péint agus dath	• Péinteáil • Breathnú agus freagairt
Prionta	• Priontaí a dhéanamh • Breathnú agus freagairt
Cré	• Forbairt foirme i gcré • Breathnú agus freagairt
Tógáil	• Tógálacha a dhéanamh • Breathnú agus freagairt
Fabraic agus snáithín	• Cruthú le fabraic agus le snáithín • Breathnú agus freagairt

Pleanáil

Struchtúr agus cur i láthair

Tá ábhar an churaclaim amharcealaíon do ranganna 3 agus 4 á chur i láthair in dhá roinn:

- roinn dar teideal 'Forbairt scileanna agus coincheap' a rianaíonn gnéithe na healaíne nach mór don pháiste a fhorbairt agus gníomhaíochtaí san oideachas amharcealaíon idir lámha aige/aici
- roinn ina bhfuil sé *shnáithe* agus gach snáithe acu ina mheán don amharcléiriú. Tá dhá shnáithaonad chomhghaolmhara i ngach ceann de na snáitheanna seo. Sa chéad shnáithaonad moltar raon de ghníomhaíochtaí atá dírithe ar ealaín a dhéanamh. Sa dara snáithaonad moltar gníomhaíochtaí a bhaineann le dearcadh ar an amharcthimpeallacht agus ar shaothar ealaíne maille le freagairt dóibh. Tá na gníomhaíochtaí sna snáithaonaid fite fuaite ina chéile, agus i dteannta a chéile soláthraíonn siad an comhthéacs foghlama don ealaín. Ar fud na ranna a bhaineann le hábhar tugtar eiseamláirí agus taispeántar iad i gcló iodálach. Is moltaí iad seo agus níl sé i gceist go leanfaí iad mar dhualgas.

Na snáitheanna do ranganna 3 agus 4

Léireoidh páiste i ranganna 3 agus 4 mionsonraí breise maille le breis tuisceana ar chomhthéacs ina c(h)uid líníochta agus péinteála. Bainfidh sé/sí taitneamh as líníocht agus péinteáil a dhéanamh de thoradh breathnuithe ar earraí mar nithe neamhbheo, radhairc ar an timpeallacht nó páiste eile sa rang. Úsáidfear seifteanna mar rádalú chun doimhneacht spásúlach a chur in iúl ar leathanach.

Bainfidh an páiste taitneamh as dathanna agus toin níos coimpléascaí a mheascadh agus aithneoidh sé/sí dathanna, idir dhathanna teolaí agus dhathanna fionnuara agus bainfidh sé/sí triail astu, agus as dathanna comhlántacha, ar mhaithe leis na torthaí a chruthaíonn siad. Bainfear úsáid as raon de theicníochtaí priontála, monaiphriontáil ina measc, agus déanfar priontaí lena n-úsáid go feidhmiúil agus ar a son féin chomh maith.

Bainfidh an páiste taitneamh as potaí agus deilbh a dhéanamh le cré agus iad a mhaisiú agus as obair i rilíf íseal a dhéanamh. Beidh deiseanna aige/aici freisin maisc *papier maché* a dhéanamh. Beidh pleanáil agus déanamh coimpléasc le spásanna inti lena n-úsáid in iliomad bealaí mar ghné de na gníomhaíochtaí tógála. Beidh deiseanna ag an bpáiste dearadh a fhuáil ar *appliqué*, pictiúr balla a fhí nó bréagán bog fabraice agus snáithín a dhéanamh. Saibhreofar an obair trí dheiseanna a chur ar fáil don pháiste chun scrúdú a dhéanamh ar na slite ina léiríonn ealaíontóirí idéanna agus mar a réitíonn siad fadhbanna ar nós na gcinn a bhíonn aige/aici féin.

Roghnú ábhair

Ba chóir go mbeadh an clár leathan comhchothrom agus go ndéanfaí an phleanáil ar shlí a dheimhneodh go mbeadh leanúnachas agus forchéimniú san obair agus go seachnófaí bearnaí suntasacha. Faoi mar a léirítear sna snáithaonaid ba chóir go rachadh an páiste trí raon de ghníomhaíochtaí comhtháite sna snáitheanna go léir i rith na tréimhse dhá bhliain.

Nascadh agus comhtháthú

Léirítear deiseanna *nasctha* (.i. comhtháthú taobh istigh den churaclam amharcealaíon) agus *comhtháthaithe* (.i. comhtháthú traschuraclaim) ag deireadh gach snáithe. Is féidir *nascadh* a dhéanamh i mbealaí mar seo a leanas:

- meáin éagsúla a úsáid chun coincheapa agus scileanna a fhorbairt, mar shampla eolas ar dhath a fhorbairt trí phéinteáil, trí phriontáil agus trí obair le fabraic agus le snáithín
- gníomhaíochtaí a chleachtadh ina bhfhorbraítear téama trí fheidhm a bhaint as meáin éagsúla, mar shampla an téama 'ag feitheamh ag stad an bhus' a fhorbairt i líníochtaí, i bpictiúir nó i gcré agus i bpíosa le raon de mheáin chun fríos balla a chruthú.

Ba chóir deiseanna *comhtháthaithe* (go háirithe le ceol, le drámaíocht agus le damhsa) a aithint nuair a bhíonn an clár amharcealaíon á phleanáil. Trí phleanáil chúramach cinnteofar go ndéanfar cúram ceart de chuspóirí na n-amharcealaíon sna gníomhaíochtaí comhtháite.

Forbairt coincheap agus scileanna do ranganna 3 agus 4

De thoradh snáithaonaid an churaclaim amharcealaíon a chríochnú ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

Feasacht ar líne

- a aithint go mbaineann tréithe éagsúla le línte agus gur féidir iad a úsáid chun cruthanna, uigeacht, gréasa, rithimí agus gluaiseacht a dhéanamh
- breathnú go grinn ar an amharcthimpeallacht agus í a léirmhíniú le híogaireacht bhreise d'uirlisí agus d'ábhair
- tosú ar thorthaí grinnbhreathnuithe ar aicsean a léiriú agus fíoracha á líniú agus á bpéinteáil aige/aici
- tosú ar sceitsí líneacha agus léaráidí a úsáid chun idéanna le haghaidh dearthaí a léireofaí i bhfoirm thríthoiseach a shoiléiriú

Feasacht ar chruth

- bheith íogaireach do chruth agus do choibhneasa idir chruthanna san amharcthimpeallacht
- raon de thréithe crutha a chumadh agus triail a bhaint astu chun gluaiseacht, cothromaíocht, contrárthacht, treise nó mothú spásúlachta a chruthú i líníochtaí, i bpictiúir, i bpriontaí, i gcolláis agus in *appliqué*

Feasacht ar fhoirm

- tréith thríthoiseach foirme a aithint i rudaí

  sliabh, gluaisteán, taephota, toradh éigin

- comhghaolta idir codanna agus iomlán foirme coimpléascaí a iniúchadh

  cothromaíocht, siméadracht, neamhshiméadracht, rithim, gluaiseacht, imeartas solais agus scátha, sásamh aeistéitiúil

- foirm a léirmhíniú agus uigeacht dromchla á cruthú i líne, i ngréas agus i rithim
- ábhair intuargainte a úsáid mar mheáin le haghaidh deartha agus cumtha

Feasacht ar dhath agus ar thon

- íogaireacht do dhath agus do thon san amharcthimpeallacht a fhorbairt
- dathanna agus toin níos fíneálta fós a anailísiú agus a mheascadh
- éirí feasach ar thionchar dathanna teolaí agus dathanna fionnuara, ar thionchar dathanna comhlántacha nó dathanna comhchuí agus ar thionchar mionathruithe toin
- tosú ar dhath agus ar thon a úsáid chun rithim, treise, codarsnacht nó maisíochtaí spásúlacha in obair dhéthoiseach nó thríthoiseach a chruthú

Feasacht ar uigeacht

- an coibhneas idir mothú agus cuma rudaí a iniúchadh
- feidhm a bhaint as raon uirlisí agus ábhar cun éagsúlacht agus codarsnacht in uigeacht dromchla a chruthú
- triail a bhaint as uigeacht a léirmhíniú i líníocht agus i bpéinteáil

Feasacht ar ghréas agus ar rithim

- gréas a fhionnachtain agus a iniúchadh sa dúlra agus san amharcthimpeallacht

  camóga ar uisce, foirmithe gainimh ar an gcladach, bláthanna

- athchóipeáil agus athruithe líne, crutha, uigeachta, datha agus toin a úsáid, agus cuspóir a bheith leis, in obair dhéthoiseach nó thríthoiseach

Feasacht ar spás

- feasacht a fhorbairt go líonann daoine agus rudaí spás
- spás agus doimhneacht a chruthú i líníochtaí agus i bpictiúir

  trí mhéid na bhfíoracha agus na rudaí eile is faide amach a laghdú

  trí rádalú

- tuiscint ar eagrú spásanna a fhorbairt trí thaithí a fháil ar thógáil.

Snáithe: Líníocht

Snáithaonad Líníochtaí a dhéanamh

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

- triail a bhaint as marcanna, línte, cruthanna, uigeacht, gréasa agus toin dhifriúla a dhéanamh ar raon de dhromchlaí le huirlisí líníochta éagsúla

  grinnbhreathnú ar ábhair a roghnaíodh go speisialta agus tréithe líne, crutha, toin, uigeachta, solais agus dorchadais a fhionnachtain

  díriú, oiread agus is cuí, ar líníocht imlíneach, ar chruth, ar thon, ar uigeacht, ar ghréas agus ar rithim

  ríomhchlár ealaíne a úsáid chun íomhánna a chruthú agus a mhionathrú agus chun ceapachán a leagan amach

- líníochtaí bunaithe ar eispéiris mheabhruithe a dhéanamh agus béim a chur ar ghréas, ar mhionsonraí, ar chomhthéacs agus ar shuíomh

  bheith in áit aithnidiúil

  caitheamh aimsire agus cluichí

- a s(h)aol samhalta a léiriú agus téamaí samhalta a léirmhíniú trí fheidhm a bhaint as gréas airgtheach agus mionsonraí

  scéalta, dánta, amhráin, daoine samhailteacha , áiteanna, ainmhithe agus ábhair

- líníocht bunaithe ar bhreathnóireacht a dhéanamh

  leagan amach de nithe neamhbheo

  leagan amach de nithe neamhbheo le cúlra samhailteach

  gnéithe sa timpeallacht mar a fheictear iad ó ionaid éagsúla

  an fhíor dhaonna (m.sh. páiste eile sa rang ag cur staidiúirí éagsúla air/uirthi féin).

Snáithaonad Breathnú agus freagairt

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

- a s(h)aothar féin, saothar páistí eile agus saothar ealaíontóirí a bhreathnú agus a phlé

    cur síos ar cad atá ag titim amach sa líníocht

    na tréithe líne, crutha, uigeachta, gréasa agus rithime, agus toin a cruthaíodh

    mar a chuirtear doimhneacht spásúlach agus mionsonraí sa chúlra in iúl

    mar a chuirtear aicsean in iúl

    cad a bhí i gceist

    fadhbanna a tháinig sa bhealach agus mar a réitíodh iad

    obair ealaíontóirí eile a rinne an téama a léirmhíniú sa tslí chéanna nó i slí dhifriúil

    a mothaíonn sé/sí faoin líníocht.

Nascadh

Péint agus dath: feasacht ar thionchair spásúlacha dhatha agus thoin a fhorbairt

Prionta: feasacht ar chruth agus ar na coibhneasa idir chruthanna a fhorbairt

Fabraic agus snáithín: feasacht ar cháilíochtaí tadhaill, amhairc agus spásúlachta a fhorbairt

D'fhéadfaí na naisc thuasluaite, agus cinn eile fós idir na snáitheanna, a fhorbairt mar ghníomhaíochtaí meán measctha. Is féidir cur chuige meán measctha a úsáid laistigh de na snáitheanna freisin.

Comhtháthú

Ceol: Na hamhráin agus na pearsana, na himeachtaí nó an t-atmaisféar i scéal a insítear os ard a léirmhíniú (i líníocht)

Drámaíocht: téamaí a iniúchtar i ndrámaíocht a léirmhíniú (i líníocht)

Snáithe: Péint agus dath

Snáithaonad Péinteáil

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

- dath a iniúchadh le raon d'ábhair agus de mheáin

  péint, criáin, pastail ola nó cailce, pinn luaidhe daite agus pinn le bioranna feilte nó snáithín

  prionta, colláis bheaga

  ríomhchlár ealaíne a úsáid chun turgnaimh a dhéanamh faoi thionchair dhathanna teolaí agus dhathanna fionnuara

- pictiúir bunaithe ar mhothúcháin agus ar eispéiris mheabhraithe a dhéanamh agus tionchair spásúlacha dhatha agus thoin a iniúchadh, rádalú a úsáid agus roinnt tuisceana ar scála a léiriú

  rudaí a tharla ina s(h)aol féin le déanaí, a bhfuil cuimhne ghlé aige/aici orthu agus a raibh dlúthbhaint aige/aici leo

  gnátháiteanna aithnidiúla

- a s(h)aol samhalta a chur in iúl agus téamaí samhalta a léirmhíniú trí dhath a úsáid go lánléiritheach

  scéalta, dánta, amhráin, ceol

  an chéad rud eile d'fhéadfadh titim amach i scéal eachtraíochta

  ghrúpa-pictiúir ar scála mór a dhéanamh a léiríonn pearsana nó gnéithe scéalta

- péinteáil bunaithe ar bhreathnóireacht

  grinndearcadh a dhéanamh chun teaglama fíneálta datha a aithint in earraí nádúrtha agus in earraí saothraithe

  pictiúir mhóra a dhéanamh ina leagtar béim ar dhath, ar thon, ar uigeacht, ar chruth, ar rithim

  an fhíor dhaonna agus aicsean á léiriú

  portráidí de pháistí eile sa rang ag cur staidiúir orthu féin le haghaidh gníomhaíochtaí éagsúla

- dath a fhionnachtain san amharcthimpeallacht agus éirí íogaireach do dhifríochtaí datha agus d'athruithe toin de thoradh dathanna a mheascadh

  dathanna a mheascadh chun dathanna ábhar amharcspéisiúil a chóipeáil go cruinn

  tionchair spásúlacha dhathanna agus thon a iniúchadh trí théamaí a roghnaítear i ngeall ar a bhféidearthachtaí datha

  dath agus ton a úsáid chun cúlionaid, lárionaid agus réamhionaid a chruthú i gcóiriúcháin shimplí neamhbheo agus i bpictiúir de thírdhreacha agus de shráid-dreacha

- comhréiteach agus codarsnacht a fhionnachtain in earraí nádúrtha agus in earraí saothraithe agus trí théamaí a roghnófaí i ngeall ar a bhféidearthachtaí datha

  scéim dhatha a dhearadh do shamhail thríthoiseach a rinne sé/sí

  cluichí measctha dathanna a imirt

- gréas agus rithim a fhionnachtain in earraí nádúrtha agus in earraí saothraithe agus iad a úsáid go feidhmiúil ina c(h)uid oibre

  feidhm a bhaint as athúsáid agus athrú dathanna codarsnacha chomh maith le saghsanna éagsúla uigeachta agus línte chun aontacht agus éagsúlacht a aimsiú i saothar

- an coibhneas idir mothú agus cuma rudaí a iniúchadh

  uigeacht in earraí nádúrtha agus in earraí saothraithe a fhionnachtain

  saghsanna éagsúla uigeachta a cruthaíodh i ndath agus i dton agus le scríobanna éagsúla scuaibe a léirmhíniú.

Snáithaonad Breathnú agus freagairt

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

- a s(h)aothar féin, saothar páistí eile agus saothar ealaíontóirí a bhreathnú agus a phlé

    cur síos ar a bhfuil ag titim amach sa phictiúr

    na dathanna agus na toin a roghnaíodh

    mar a chomhcheanglaíonn na cruthanna, an uigeacht, an gréas, an rithim agus an chodarsnacht sa cheapachán

    mar a úsáideadh ábhair agus uirlisí chun maisíochtaí éagsúla a chruthú agus an bhféadfaí iad a úsáid i slite eile

    an idé a bhí in aigne aige/aici nó ag an ealaíontóir a chur in iúl

    saothar ealaíontóirí eile a bhfuil léirmhíniú déanta acu ar an téama sa tslí chéanna nó i slí eile

    mar a mhothaíonn sé/sí faoin bpictiúr.

Nascadh

Líníocht: ceapachán a dhéanamh

Prionta: feasacht ar dhath a fhorbairt

Tógáil: feasacht ar thorthaí solais agus scátha ar dhath a fhorbairt

Comhtháthú

Damhsa: téamaí a iniúchadh i ngluaiseacht a léirmhíniú (i bpéint agus i ndath)

Eolaíocht: Fuinneamh agus fórsaí—Solas

Snáithe: Prionta

Snáithaonad Priontaí a dhéanamh

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

- triail a bhaint as raon níos leithne teicníochtaí chun priontaí a dhéanamh

  priontáil a dhéanamh le raon teoranta datha ionas go ndíreofaí ar mhacasamhla níos coimpléascaí a dhéanamh i gcruth, in uigeacht agus i ngréas

  a fhionnachtain conas priontaí simplí a fhorbairt a thuilleadh (cruthanna ag forluí ar a chéile, mar shampla)

- raon forásach de theicníochtaí priontála a úsáid chun priontaí bunaithe ar théamaí chomh maith le priontaí neamhléiritheacha a dhéanamh

  raon de phriontaí éagsúla rilífe a dhéanamh

    bloic phriontála rilífe a chumadh agus béim á cur ar líne, ar chruth, ar chlaonchruth, ar uigeacht, ar ghréas

    nithe coitianta a bhrú isteach i leac chré

    cuid de na hachair a mhascadh

    raon de phriontaí rilífe éagsúla ar scála beag a dhéanamh (stampáil)

    gréasa agus rithimí spéisiúla a chumadh trí stampaí a chur le hais a chéile

  stionsail a dhéanamh

    péint a spré nó a leathadh le spúinse ar stionsail a gearradh de réir dhearadh an pháiste féin

  béim a leagan ar líne agus ar chruth agus monaiphriontaí á ndéanamh

    comhcheangal a dhéanamh le teicníochtaí eile

- monaiphriontaí a dhéanamh lena n-úsáid (agus ar a son féin chomh maith)

  lena n-úsáid ar pháipéar beartán, ar bhoscaí agus ar fhabraic

  póstaeir a dhéanamh le haghaidh ócáidí ar leith

- ríomhchlár ealaíne a úsáid chun buníomhánna a chruthú gan úsáid a bhaint as pictiúr ghearrtha

  dearadh priontála a leagan amach.

Snáithaonad Breathnú agus freagairt

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

- earraí nádúrtha agus earraí saothraithe a bhreathnú, a láimhsiú agus a phlé chun taithí a fháil ar uigeacht, ar chruth agus ar ghréas
- a s(h)aothar féin, saothar páistí eile agus priontaí nó dearthaí priontaí ealaíne a léiríonn imeartas crutha, uigeachta nó líne a bhreathnú agus a phlé

  cur síos ar an bprionta

  líne, cruth, claonchruth, uigeacht, gréas, dath a úsáideadh chun an mhacasamhail nó an dearadh a chruthú

  mar a úsáideadh ábhair agus uirlisí chun an prionta a chruthú agus a fhorbairt

  mar a réitíodh fadhbanna

  an ghné den saothar a thaitníonn leis/léi

  roinnt priontaí a bhreathnú chun teicníochtaí priontála a imscrúdú (ar a son féin chomh maith)

  stionsail agus monaiphriontaí a chur i gcomparáid lena s(h)aothar féin
- samplaí de dhearadh choitianta a bhreathnú agus a phlé.

Nascadh

Líníocht: triail a bhaint as marcanna, as línte, as cruthanna, as uigeacht, as gréasa agus as toin

Péint agus dath: feasacht ar dhath a fhorbairt

Comhtháthú

Matamaitic: cruthanna déthoiseacha a úsáid chun gréasa a chruthú

Snáithe: Cré

Snáithaonad Forbairt foirme i gcré

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

- buanna cré mar mheán le haghaidh léirithe shamhlaíoch a iniúchadh agus a fhionnachtain

  liathróid bheag chré a fháisceadh, a tharraingt, a bhrú, a phriocadh, a rolladh agus a atógáil

  píosaí a tharraingt as an gcré agus iad a chur le chéile arís gan cheangal sofheicthe

  triail a bhaint as foirmeacha neamhléiritheacha

  triail a bhaint as cuid de na foirmeacha a chothromú

- potaí simplí cré a dhéanamh

  pota méaraithe nó pota cornánach a dhearadh agus a dhéanamh

  é a chríochnú le maisíochtaí greanta, le dearadh corna is millín nó é a phéinteáil nuair a bheadh sé tirim

  ainmhithe samhalta a dhéanamh

- an meán a úsáid go léiritheach agus le mionsonraí samhalta chun dealbha urrúnta cré a chruthú

  bunaithe ar scéalta agus ar dhánta, ar amhráin, ar cheol, ar dhrámaíocht

- obair airgtheach lánléiritheach a dhéanamh le ciúbanna nó le bloic dhronuilleacha cré

  struchtúr bunaithe ar théama (m.sh. teach le haghaidh úsáide speisialta) a dhearadh agus a dhéanamh

  struchtúir neamhléiritheacha (foirmeacha comhchothromaithe agus cónasctha mar shampla) a dhearadh agus a dhéanamh

- líne, cruth, uigeacht agus gréas a fhorbairt i gcré

  leaca cré a mhaisiú le dearthaí corna is millín i líne, i gcruth agus i ngréas nó le maisíochtaí uigeachta

  dealbha simplí i rilíf íseal a dhéanamh, ag cur cruth agus claonchruth san áireamh (m.sh. chun eachtraí i scéalta, i ndánta agus in amhráin a léiriú)

  píosaí beaga de sheodra greanta a dhéanamh

  (m.sh. boinn, siogairlíní)

- oibriú go hairgtheach léiritheach le *papier maché*

  maisc papier maché a dhearadh agus a dhéanamh chun scéalta, dánta, amhráin nó féilte a léiriú

  cinn papier maché andúchasacha a dhearadh agus a dhéanamh.

Snáithaonad Breathnú agus freagairt

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

- earraí nádúrtha nó earraí saothraithe a bhreathnú, a láimhsiú agus a phlé chun taithí a fháil ar fhoirm thríthoiseach

  potaireacht, giuirléidí tí agus foirmeacha spéisiúla acu

- breathnú ar a s(h)aothar féin, ar shaothar páistí eile agus ar phíosaí dealbhóireachta fáthaí agus neamhléirithí (sleamhnáin nó priontaí) agus iad a phlé

  cur síos ar an bhfoirm

  tréith intuargainte chré

  mar a bhain sé/sí nó an dealbhóir úsáid as na hábhair

  an idé a bhí i gceist aige/aici nó ag an dealbhóir a chur in iúl

  cothromaíocht, siméadracht agus tionchar foriomlán

  fadhbanna a d'éirigh agus a réitíodh

  an ghné den saothar is mó a thaitníonn leis/léi

- breathnú ar mhaisc dheasghnácha, ar mhaisc agus fhíoracha amharclainne sráide agus ar photaireacht fheidmiúil agus mhaisiúil (nó ar shleamhnáin nó phriontaí) agus iad a phlé

  babhlaí le dromchlaí maisiúla, potaireacht bunaithe ar fhoirmeacha ainmhíocha.

Nascadh

Líníocht: feasacht ar fhoirm a fhorbairt trí líníocht

Tógáil: feasacht ar chothromaíocht a fhorbairt trí thógáil

Comhtháthú

Drámaíocht: carachtair a iniúchadh trí dhrámaíocht a léirmhíniú (i gcré nó mar mhaisc *papier maché*)

Snáithe: Tógáil

Snáithaonad Struchtúir a dhéanamh

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

- airíonna agus tréithe ábhar a iniúchadh agus triail a bhaint astu i ndéanamh struchtúr

  grúpáil, cothromú agus tógáil a dhéanamh le hábhair éagsúla

  mar a réitíonn na codanna éagsúla leis an iomlán

  na himlínte agus na spásanna éagsúla a cruthaíodh

  an bhfuil an struchtúr cothromaithe go fíneálta nó an struchtúr urrúnta teann é?

  na féidearthachtaí a bhaineann le dealbhóireacht páipéir theibí shaorsheasaimh a iniúchadh

  na spásanna a cruthaíodh, imeartas solais ar an struchtúr

- líníochtaí bunaithe ar bhreathnú a dhéanamh chun struchtúir foirgneamh agus struchtúir nádúrtha plandaí a anailísiú

  struchtúr agus cothromaíocht in ailtireacht agus i ndealbhóireacht chomhaimseartha, i struchtúir d'iarann teilgthe, i ndroichid agus sa dúlra a imscrúdú

- struchtúir shamhalta a dhéanamh

  samhail de láthair thógála a dhearadh

  na feidhmeanna a bheadh ag codanna difriúla na láithreach a phlé

  struchtúr rilífe a dhearadh agus béim a leagan ar phlánaí, ar chruthanna, ar rithim agus ar uigeacht

  foirmeacha agus struchtúir papier maché a dhearadh (m.sh. cinn andúchasacha).

Snáithaonad Breathnú agus freagairt

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

- cnuasaigh nó grianghraif de struchtúir nádúrtha agus de struchtúir thógtha a bhreathnú agus na socruithe spásúlacha, cothromaíochta agus imlíne a iniúchadh

  cíor mheala, droichid, ceap árasán, tithe feirme

- a s(h)aothar féin agus saothar páistí eile a bhreathnú agus a phlé

  cur síos ar an struchtúr

  na hábhair agus na huirlisí a roghnaíodh don tasc

  leagan amach agus feidhmeanna na spásanna a cruthaíodh

  mar a baineadh cothromaíocht amach

  mar a réitíodh fadhbanna tógála agus aeistéitiúla

  na gnéithe den obair a thaitníonn leis/léi

- samplaí spéisiúla d'ailtireacht chomhaimseartha maille le saothar ailtirí agus foirgneoirí mór le rá a bhreathnú agus a phlé.

Nascadh

Líníocht: struchtúr foirgneamh agus plandaí a anailísiú trí líníochtaí

Péint agus dath: tionchair spásúlachta, datha agus toin a iniúchadh

Cré: feasacht ar choibhneas idir na codanna agus an fhoirm iomlán a fhorbairt

Comhtháthú

Drámaíocht: eagrú spáis a iniúchadh agus láthair mhionamharclainne á déanamh

Eolaíocht: Ábhair—airíonna agus tréithe ábhar

Snáith: Fabraic agus snáithín

Snáithaonad Cruthú le fabraic agus le snáithín

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

- buanna fabraice agus snáithín mar mheáin le haghaidh léirithe shamhlaíoch a iniúchadh agus a fhionnachtain

  triail a bhaint as líne, as cruth, as dath, as gréas, as uigeacht, as snáithíní ar shaghsanna éagsúla uigeachta agus as fabraic fhí-oscailte mar spreagthaigh bhreise cruthaitheachta

  triail a bhaint as bealaí chun greamanna a mbeadh toradh maisiúil orthu a chumadh

- píosaí beaga airgtheacha a dhéanamh i bhfabraic agus i snáithín

  colláis a dhearadh agus a dhéanamh le béim ar dhath

  píosa appliqué le raon teoranta datha a dhearadh agus a dhéanamh chun téamaí pearsanta a léiriú

  greamanna a chumadh agus píosa fabraice a mhaisiú leo

  píosaí beaga ar leith a chruthú le lúba bunúsacha cniotála

    criosanna muinchille nó bandaí gruaige

    cniotáil a chomhcheangail le nithe maisiúla simplí chun píosaí ar leith seodra a dhéanamh

    béim a leagan ar dhath, ar ghréas, ar uigeacht

  taipéis a fhí le píosaí maisíochta san fhabraic

- bréagáin bhoga a dhéanamh agus béim á leagan ar indibhidiúlacht agus ar éagsúlacht

  foirmeacha a chruthú trí phíosaí fabraice a shnaidhmeadh

  ceannaithe, géaga agus maisíochtaí eile a fhuáil orthu

- culaithirt a chumadh do charachtar i scéal nó fabraic a úsáid mar spreagthach le haghaidh culaithirte andúchasaí

  cultacha a chruthú trí phíosaí fabraice a fhúáil agus a ghreamú le bioráin ar phíosaí seanéadaigh.

Snáithaonad Breathnú agus freagairt

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

- raon d'fhabraicí agus de shnáithíní éagsúla a bhreathnú, a láimhsiú agus a phlé chun taithí a fháil ar cháilíochtaí tadhaill, spásúlachta agus amhairc

  bog, garbh, ainmhín, righin, te, fuar, fite go mín nó go tiubh, uigeach

  dath agus gréas

  cáilíochtaí clúdaithe, fillte agus deasaithe

  saothar ealaíontóirí a bhain úsáid as na fabraicí seo (sleamhnáin nó priontaí)

- a s(h)aothar féin agus saothar páistí eile a bhreathnú agus a phlé

  cur síos a dhéanamh ar an saothar

  tréithe na n-ábhar agus na n-uirlisí a roghnaíodh

  iad sin is mó ar thaitin sé leis/léi bheith ag obair leo

  mar ar éirigh leis/léi greamanna a chumadh, a oiriúnú nó a chur le chéile chun toradh maisiúil a bhaint amach

  teaglamaí dathanna, gréasa, torthaí uigeacha a d'éirigh leis/léi a bhaint amach

  an ghné den saothar is mó a thaitníonn leis/léi

- fabraicí fite, bróidnithe agus cniotáilte agus fabraicí eile maille le píosaí spéisiúla éadaigh ó amanna agus ó chultúir eile a bhreathnú agus a phlé

- ceird agus píosaí fabraice ón gceardaí a bhreathnú agus a phlé agus, más féidir, cuairt a thabhairt ar cheardaí i mbun oibre.

Nascadh

Péint agus dath: feasacht ar dhath a fhorbairt

Tógáil: feasacht ar oiriúnacht ábhar don tasc a fhorbairt

Comhtháthú

Drámaíocht: culaithirt a chumadh do charachtar a iniúchadh trí dhrámaíocht

Eolaíocht: Ábhair—Airíonna agus tréithe ábhar

Ranganna 5 agus 6

Foramharc

ranganna 5 agus 6

Forbairt coincheap agus scileanna

Coincheapa

- Feasacht ar líne
- Feasacht ar chruth
- Feasacht ar fhoirm
- Feasacht ar dhath agus ar thon
- Feasacht ar uigeacht
- Feasacht ar ghréas agus ar rithim
- Feasacht ar spás

Tagann na coincheapa thuasluaite ó na hamharcghnéithe agus déanfar iad a fhorbairt de réir mar a dhéanfar obair ar na snáitheanna agus ar na snáithaonaid a rianaítear thíos.

Snáitheanna	*Snáithaonaid*
Líníocht	• Líníochtaí a dhéanamh • Breathnú agus freagairt
Péint agus dath	• Péinteáil • Breathnú agus freagairt
Prionta	• Priontaí a dhéanamh • Breathnú agus freagairt
Cré	• Forbairt foirme i gcré • Breathnú agus freagairt
Tógáil	• Tógálacha a dhéanamh • Breathnú agus freagairt
Fabraic agus snáithín	• Cruthú le fabraic agus le snáithín • Breathnú agus freagairt

Pleanáil

Struchtúr agus cur i láthair

Tá ábhar an churaclaim amharcealaíon do ranganna 5 agus 6 á chur i láthair in dhá roinn:

- roinn dar teideal 'Forbairt scileanna agus coincheap' a rianaíonn gnéithe na healaíne nach mór don pháiste a fhorbairt agus gníomhaíochtaí san oideachas amharcealaíon idir lámha aige/aici
- roinn ina bhfuil sé *shnáithe* agus gach snáithe acu ina mheán don amharcléiriú. Tá dhá shnáithaonad chomhghaolmhara i ngach ceann de na snáitheanna seo. Sa chéad shnáithaonad moltar raon de ghíomhaíochtaí atá dírithe ar ealaín a dhéanamh. Sa dara snáithaonad moltar gníomhaíochtaí a bhaineann le dearcadh ar an amharcthimpeallacht agus ar shaothar ealaíne maille le freagairt dóibh. Tá na gníomhaíochtaí sna snáithaonad fite fuaite ina chéile, agus i dteannta a chéile soláthraíonn siad an comhthtéacs foghlama don ealaín. Ar fud na ranna a bhaineann le hábhar tugtar eiseamláirí agus taispeántar iad i gcló iodálach. Is moltaí iad seo agus níl sé i gceist go leanfaí iad mar dhualgas.

Na snáitheanna do ranganna 5 agus 6

Beidh go leor deiseanna ag an bpáiste ag leibhéal ranganna 5 agus 6 chun obair bunaithe ar bhreathnóireacht a dhéanamh; an lorgán radhairc a úsáid chun líníocht a dhéanamh ar ghnéithe ina t(h)impeallacht, ábhair neamhbheo a eagrú, a líniú agus a phéinteáil agus páiste eile sa rang a líniú nó a phéinteáil agus méid áirithe aire á dhíriú ar mhionsonraí. Bainfear feidhm as teicníochtaí mar rádalú agus peirspictíocht aerga agus líneach chun doimhneacht spásúlach a chur in iúl ar leathanach. Bainfidh sé/sí taitneamh as líníocht agus péinteáil d'fhaisin na todhchaí agus as plean a dhearadh agus a sceitseáil le haghaidh samhla tríthoisí le codanna gluaiste agus as pearsana chartúin a chumadh.

Bainfidh an páiste triail as dathanna comhchuí nó dathanna comhlántacha a úsáid ar mhaithe lena dtionchair i gceapacháin. Beidh priontaí rilífe, monaiphriontaí, cuimealtáin phictiúrtha agus clóbhualadh criathair i measc na dteicníochtaí priontála a úsáidfidh sé/sí. Beidh deiseanna ar fáil chun an ceann daonna a mhúnlú i gcré agus chun cinn andúchasacha d'ainmhithe éagsúla a dhéanamh i *bpapier maché*. Beidh déanamh struchtúr le sreang mhiotail agus déanamh samhla le codanna gluaiste ar na gníomhaíochtaí tógála. Tá colláis, cniotáil, fíodóireacht, déanamh bréagán bunaithe ar charachtair agus déanamh culaithirte ar na gníomhaíochtaí a mholtar le haghaidh fabraice agus snáithín.

Saibhreofar an obair trí dheiseanna a sholáthar chun staidéar a dhéanamh ar an dóigh a léiríonn ealaíontóirí idéanna agus mar a réitíonn siad fadhbanna ar nós na gcinn a bhíonn ag an bpáiste féin. Ag an am céanna seachnófar cóipeáil agus na drochthorthaí a ghabhann léi.

Roghnú ábhair

Ba chóir go mbeadh an clár leathan comhchothrom agus go ndéanfaí an phleanáil ar shlí a dheimhneodh go mbeadh leanúnachas agus forchéimniú san obair agus go seachnófaí bearnaí bunúsacha. Faoi mar a léirítear sna snáithaonaid, ba chóir go rachadh an páiste trí raon de ghníomhaíochtaí comhtháite sna snáitheanna go léir i rith na tréimhse dhá bhliain.

Nascadh agus comhtháthú

Léirítear deiseanna *nasctha* (.i. comhtháthú taobh istigh den churaclam amharcealaíon) agus *comhtháthaithe* (.i. comhtháthú traschuraclaim) ag deireadh gach snáithe. Is féidir *nascadh* a dhéanamh i mbealaí mar seo a leanas:

- na meáin éagsúla a úsáid chun coincheapa agus scileanna a fhorbairt, mar shampla eolas ar dhath a fhorbairt trí phéinteáil, trí phriontáil agus trí obair le fabraic agus le snáithín
- gníomhaíochtaí a chleachtadh ina bhforbraítear téama áirithe, mar shampla an téama 'an trá' a léirmhíniú i líníochtaí, i sceitsí daite, i *bpapier maché* agus mar phíosa leath-theibí i raon de mheáin.

Ba chóir deiseanna *comhtháthaithe* (go háirithe le ceol, le drámaíocht agus le damhsa) a aithint nuair a bhíonn an clár amharcealaíon á phleanáil. Trí phleanáil chúramach cinnteofar go ndéanfar cúram ceart de chuspóirí na n-amharcealaíon sna gníomhaíochtaí comhtháite.

Forbairt coincheap agus scileanna do ranganna 5 agus 6

De thoradh snáithaonaid an churaclaim amharcealaíon a chríochnú ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

Feasacht ar líne

- a aithint go mbaineann tréithe éagsúla le línte, m.sh. dlús, uigeacht, gréas agus treo, agus gur féidir iad a úsáid chun cruthanna a dhéanamh agus chun gluaiseacht, rithim agus foirm a chur in iúl
- líne a úsáid go lánléiritheach agus le breis íogaireachta d'ábhair agus d'uirlisí
- an fhíor dhaonna a léirmhíniú agus dul chun cinn a dhéanamh thar úsáid siombailí pearsanta (scéimre)
- cumas breathnaithe níos grinne a léiriú agus an amharcthimpeallacht á léirmhíniú
- líníochtaí agus léaráidí a úsáid chun fadhbanna deartha a réiteach agus chun idéanna a chuirfí i gcrích i meáin eile a shoiléiriú agus a fhorbairt

Feasacht ar chruth

- bheith íogaireach do chruth san amharcthimpeallacht
- cruthanna éagsúla a chumadh agus triail a bhaint astu chun rithim, cothromaíocht, codarsnacht, treise agus tuiscint spásúlach a chruthú i líníochtaí, i bpictiúir agus i meáin eile
- díriú uaireanta ar ghréas, ar imill agus ar leagan amach ar an bplána pictiúrtha, gan béim a leagan ar dhoimhneacht
- feidhm a bhaint as cruthanna ag forluí ar a chéile agus as scála chun doimhneacht thríthoiseach a chur in iúl

Feasacht ar fhoirm

- tréith thríthoiseach foirme a thabhairt faoi deara agus na coibhneasa idir na codanna agus an t-iomlán a iniúchadh i bhfoirmeacha coimpléascacha
- an fhíor dhaonna agus struchtúr an chinn dhaonna a anailísiú agus a léirmhíniú i gcré
- dromchla foirme chré a fhorbairt trí fheidhm a bhaint as líne, as rithim, as uigeacht, as gréas
- ábhair thríthoiseacha a úsáid mar mheáin chun dearadh agus cumadh a dhéanamh

Feasacht ar dhath agus ar thon

- íogaireacht d'fhíneáltacht datha agus toin san amharcthimpeallacht a fhorbairt
- feasacht a fhorbairt ar thionchair dhathanna teolaí, dhathanna fionnuara, dhathanna comhlántacha, dhathanna comhchuí agus athruithe ton
- dathanna agus toin fíneálta a mheascadh agus rithim, treise, codarsnacht, imeartas spásúlach agus atmaisféar a chruthú i saothar déthoiseach agus i saothar tríthoiseach

Feasacht ar uigeacht

- an gaol idir mothú agus cuma rudaí a iniúchadh
- feidhm a bhaint as raon d'ábhair agus d'uirlisí chun éagsúlacht, codarsnacht agus treise a chruthú in uigeacht dromchlaí
- raon d'uirlisí líníochta a úsáid chun uigeacht ábhar a ndearnadh breathnú orthu a chur in iúl

Feasacht ar ghréas agus ar rithim

- gréas san amharcthimpeallacht a anailísiú trí líníocht, phéinteáil agus mheáin eile

  coirt bheithe agus í ag scamhadh, toinn ar an bhfarraige, scafall, líonta iascaigh, foirgnimh chloiche

- athchóipeáil agus athrú líne, crutha, uigeachta, datha agus toin a úsáid chun torthaí comhchuí nó codarsnacha a chruthú

Feasacht ar spás

- leanúint d'fheasacht air go líonann daoine agus rudaí spás a fhorbairt
- tuiscint bhunúsach a fhorbairt ar pheirspictíocht aerga agus líneach (eagrú spásúlach)
- samhail a dhearadh agus a chruthú le hiliomad spásanna, idir oscailte agus dhúnta

  cillíní, seomraí, clóis.

Snáithe: Líníocht

Snáithaonad Líníochtaí a dhéanamh

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

- triail a bhaint as marcanna, línte, cruthanna, uigeacht, gréasa agus toin éagsúla a dhéanamh ar raon de dhromchlaí le huirlisí éagsúla agus breis íogaireachta agus smachta á léiriú

  breathnú go grinn ar ábhair a roghnaíodh go speisialta chuige agus cáilíochtaí líne, gréasa, uigeachta, solais agus spáis a léirmhíniú

  díriú, de réir mar is cuí, ar líníocht imlíneach, ar chruth, ar thon, ar uigeacht, ar ghréas agus rithim, agus ar struchtúr

- a fhionnachtain mar a d'fhéadfadh líne gluaiseacht agus rithim a chur in iúl

  gluaiseacht sa dúlra (cruthanna scamall)

  stíleanna peannaireachta (Leabhar Ceanannais)

  fíoracha cartúin ag gníomhú

- líníochtaí bunaithe ar théamaí a léiríonn spéiseanna, eispéiris agus mothúcháin fhorásacha a dhéanamh

  caitheamh aimsire, turasanna, eachtraí speisialta

- gréas agus mionsonraí airgtheacha a úsáid chun téamaí samhlaíocha a líniú

  scéalta, dánta, amhráin

  gluaisteáin, gluaisrothair nó tithe gleoite

  faisean na todhchaí

  pearsana cartúin ar stiallchartúin

  pleananna a dhearadh agus a sceitseáil le haghaidh tionscadail thríthoisigh

- líníocht bunaithe ar bhreathnú a dhéanamh

  leagan amach nithe neamhbheo

  gnéithe sa timpeallacht mar a fheictear iad ó áiteanna difriúla

  lorgán radhairc (nó fuinneog seomra ranga) a úsáid chun rudaí a shuíomh nó chun spás a shainiú

  an fhíor dhaonna (m.sh. páiste eile sa rang i suíomh ar leith)

  mionsonraí na fíorach daonna (m.sh. portráid de pháiste eile sa rang).

Snáithaonad Breathnú agus freagairt

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

- a s(h)aothar féin, saothar páistí eile agus saothar ealaíontóirí a bhreathnú agus a phlé

  cur síos ar a bhfuil ar siúl sa líníocht

  na hábhair agus na huirlisí a roghnaíodh agus na torthaí a bhí i gceist

  mar a chuirtear rithim agus foirm in iúl

  fadhbanna a tháinig sa bhealach nuair a bhí an fhíor dhaonna á léirmhíniú agus mar a réitíodh iad

  rádalú nó scála a úsáid chun doimhneacht spásúlach a chur in iúl ar leathanach

  an ghné den líníocht is mó a thugann sásamh

  léirithe eile ar an téama nó conas mar a thabharfadh sé/sí faoi

  a mothaíonn sé/sí faoin léiriú.

Nascadh

Prionta: triail a bhaint as cruthanna ag forluí ar a chéile, as cruthanna i gcodarsnacht lena chéile agus as cruthanna suite taobh le taobh

Cré: feasacht ar fhoirm a fhorbairt trí líníocht

Tógáil: cumas líníocht a úsáid chun struchtúr a dhearadh a fhorbairt

D'fhéadfaí na naisc seo agus cinn eile nach iad a fhorbairt mar ghníomhaíochtaí meán measctha. D'fhéadfaí an cur chuige meán measctha a úsáid laistigh de na snáitheanna freisin.

Comhtháthú

Ceol: fuaimeanna agus pictiúir d'fhuaimeanna a chuireann gléasanna ceoil éagsúla in iúl a léirmhíniú (i líne); líníochtaí a dhéanamh de ghléasanna ceoil mar nithe neamhbheo agus mar oiriúintí portráide

Damhsa: téamaí a iniúchadh trí ghluaiseacht a léirmhíniú (i líníocht)

Snáithe: Péint agus dath

Snáithaonad Péinteáil

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

- dath a iniúchadh trí fheidhm a bhaint as raon d'uirlisí líníochta, de mhéain agus de theicníochtaí dathaithe

  péint, criáin, pastail ola nó chailce, cailceanna, dúigh, pinn luaidhe daite, pinn le bioranna feilte nó snáithín

  prionta, appliqué, colláis, toin a úsáid i mosáic ar scála beag

- pictiúir bunaithe ar mhothúcháin agus ar eispéiris mheabhraithe a dhéanamh agus slite chun maisíochtaí spásúlacha a bhaint amach a fhionnachtain

  téamaí a roghnaíodh i ngeall ar a bhféidearthachtaí datha agus a léiríonn leathnú éispéiris agus spéise a léirmhíniú

  triail a bhaint as dath agus as ton, as dathanna teolaí agus fionnuara, as rádalú agus as peirspictíocht bhunúsach aerga agus líneach a úsáid

- a s(h)aol samhlaíoch a chur in iúl agus téamaí samhlaíocha a léirmhíniú trí dhath a úsáid go lánléiritheach

  scéalta agus dánta; scéalta atmaisféaracha drámata eachtraíochta ina measc

  páistí eile sa rang mar shamplaí chun an t-aicsean a léirmhíniú

- líníocht bunaithe ar bhreathnóireacht a dhéanamh

  cóiriúcháin de dhathanna dá rogha féin a shocrú agus a phéinteáil

  gnéithe den timpeallacht mar a fheictear iad ó ionaid dhifriúla

  feidhm a bhaint as lorgán radhairc chun rudaí a áitiú nó chun spás a shainniú agus dath agus ton a úsáid chun maisíochtaí spásúlacha a chruthú

  an fhíor dhaonna nó grúpaí d'fhíoracha i suíomh ar leith

    ag seinm i mbanna ceoil, mainicíneacht faisean

  portráid de pháiste eile sa rang i dtoin dhifriúla de dhath amháin

- a bheith íogaireach do dhifríochtaí níos fíneálta datha agus do thoin éagsúla in earraí nádúrtha agus in earraí saothraithe

  nithe amharcspéisiúla a bhreathnú agus iarracht a dhéanamh na teaglamaí datha a chóipeáil

  gearrthóga irisleabhar a úsáid chun meascadh dathanna a chleachtadh.

- comhréiteach agus codarsnacht a fhionnachtain in earraí nádúrtha agus in earraí saothraithe agus trí théamaí a roghnaíodh i ngeall ar a bhféidearthachtaí datha

  dathanna a mheascadh agus a chur le hais a chéile chun a fháil amach mar a réitíonn siad le chéile

- gréas agus rithim a fhionnachtain in earraí nádúrtha agus in earraí saothraithe

  dathanna comhlántacha agus dathanna comhchuí, línte, uigeacht agus cruthanna éagsúla a athchóipeáil agus a athrú

- an coibhneas idir mothú rudaí agus cuma rudaí a iniúchadh

  uigeacht a fhionnachtain in earraí nádúrtha agus in earraí saothraithe

  uigeacht i ndath, i dton agus i meáin mheasctha a léirmhíniú.

Snáithaonad Breathnú agus freagairt

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

- a s(h)aothar féin, saothar páistí eile agus saothar ealaíontóirí a bhreathnú agus a phlé

    cur síos a dhéanamh ar a bhfuil ag titim amach sa phictiúr

    dathanna agus toin chomhlántacha agus chomhchuí agus difríochtaí fíneálta datha

    mar a chuirtear rithim, gluaiseacht, atmaisféar, éagsúlacht, doimhneacht spásúlach nó foirm in iúl

    an idé a bhí ar intinn aige/aici féin nó ag an ealaíontóir a chur in iúl

    mar a rinne ealaíontóirí eile an téama seo a léirmhíniú sa tslí chéanna nó i slite eile

    mar a mhothaíonn sé/sí faoin bpictiúr

    an t-idirlíon nó dlúthdhiosca a úsáid chun teacht ar shaothar ealaíontóra agus chun ceisteanna cosúil leo sin thuas a fhreagairt.

Nascadh

Líníocht: tréithe líne, crutha, uigeachta, solais agus scátha a léirmhíniú

Tógáil: mar a imríonn scáth agus solas ar struchtúir a iniúchadh

Fabraic agus snáithín: feasacht ar dhath a fhorbairt

Comhtháthú

Ceol: scéalta, mothú, coincheapa, ócáidí léirithe i bhfuaim a léirmhiniú (i bpéint agus i ndath)

Drámaíocht: téamaí a iniúchadh trí dhrámaíocht a léirmhíniú (i bpéint agus i ndath)

Eolaíocht: Fuinneamh agus fórsaí—Solas

Snáithe: Prionta

Snáithaonad Priontaí a dhéanamh

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

- taighde a dhéanamh ar raon níos coimpléascaí de theicníochtaí priontála

  mar a d'fhéadfaí priontaí simplí a fhorbairt a thuilleadh a fhionnachtain

    forphriontáil a dhéanamh le cruthanna nó le dathanna codarsnacha

    rádalú nó cruthanna a leagan taobh le taobh

    achair a mhascadh agus prionta breise a dhéanamh

    raon datha níos leithne a úsáid chun íomhánna níos coimpléascaí a chruthú

  triail a bhaint as teicníocht ghaolmhar chun fótagraim ina gcuirtear béim ar chruth, chlaonchruth agus imlíne a dhéanamh

- úsáid a bhaint as raon de theicníochtaí priontála níos coimpléascaí chun priontaí neamhléiritheacha nó cinn bunaithe ar théamaí a dhéanamh

  raon de phriontaí rilífe a dhéanamh

    bloic phriontála rilífe a chumadh le líne, le cruth, le huigeacht agus le gréas

    athléirmhíniú a dhéanamh ar a líníochtaí agus ar a sceitsí breathnóireachta i bpriontaí rilífe

  monaiphriontaí a dhéanamh le béim ar líne, ar chruth agus ar uigeacht

    comhcheangal a dhéanamh le teicníochtaí eile priontála

  cuimilteáin phictiúrtha a dhéanamh

    roinnt dá líníochtaí a léirmhíniú mar chruth comhréidh nó mar scáthchruth le raon spéisiúil uigeachta

  priontaí clóbhualadh criathair a dhéanamh

    roinnt dá líníochtaí a léirmhíniú mar chruth comhréidh

- priontaí a dhéanamh lena n-úsáid (agus ar a son féin chomh maith)

  triail a bhaint as teicníochtaí priontála fabraice

  póstaeir a dhéanamh

  cártaí agus comharthaí a dhearadh agus a phriontáil

- ríomhchlár ealaíne a úsáid chun buníomhánna nach bhfuil ag brath ar phictiúir ghearrtha a chruthú.

Snáithaonad Breathnú agus freagairt

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

- earraí nádúrtha agus earraí saothraithe a bhreathnú, a láimhsiú agus a phlé chun taithí a fháil ar uigeacht, ar chruth agus ar ghréas
- a s(h)aothar féin, saothar páistí eile, priontaí ealaíne nó priontdhearadh a léiríonn teicníochtaí éagsúla priontála a bhreathnú agus a phlé

  cur síos ar an bprionta

  líne, cruth agus claonchruth, uigeacht, gréas, dath agus ton agus an toradh a baineadh amach

  na socruithe a rinneadh le linn na hoibre

  na teicníochtaí ar bhain an t-ealaíontóir úsáid astu agus tuairimíocht faoin gcúis ar roghnaigh sé/sí iad

  na codanna is sásúla den phrionta nó a thionchar.

Ábhar do ranganna 5 agus 6

Nascadh

Líníocht: triail a bhaint as cruth, as uigeacht, as gréas, as rithim, as struchtúr

Péint agus dath: feasacht ar dhath a fhorbairt

Comhtháthú

Matamaitic: triail a bhaint as cruthanna agus airíonna déthoiseacha chun fadhbanna deartha a réiteach

Snáithe: Cré

Snáithaonad Forbairt foirme i gcré

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

- buanna cré mar mheán le haghaidh léirithe shamhlaíoch a iniúchadh agus a fhionnachtain

  turgnamh le cothromaíocht agus le coibhneas

- cré a úsáid chun foirm a anailisiú agus a léirmhíniú ó bhreathnóireacht

  an ceann daonna nó fíor urrúnta dhaonna a mhúnlú

- roinnt de na tréithe bunúsacha a bhaineann le saothar tríthoiseach a iniúchadh

  tuiscint ar struchtúr a fhorbairt trí rudaí a thógáil agus a chónascadh i gcré

  an tionchar a bhíonn ag suíomh meáchain fíorach nó struchtúir ar a dhaingne (m.sh. déanamh foirne leabharthacaí)

- potaireacht agus dealbhóireacht shimplí a dhéanamh

  potaí cornánacha nó potaí méaraithe a dhearadh, a dhéanamh agus a mhaisiú

  dealbhóireacht shamhlaíoch de phota mhéaraithe a dhearadh (m.sh. ainmhithe nó créatúir andúchasacha)

- triail a bhaint as líne, as cruth, as uigeacht agus as gréas a úsáid i rilíf íseal agus an teicníocht a fhorbairt

  i ndealbhóireacht neamhléiritheach nó i ndealbhóireacht bunaithe ar théama (m.sh. uisce báistí ag sileadh isteach i sruthán, geallta bád)

- struchtúr samhlaíoch leac a thógáil

  struchtúr coimpléascach le hiliomad spásanna a dhéanamh (m.sh. teach a fairsingíodh)

- obair airgtheach léiritheach a dhéanamh le papier maché

  maisc, cinn nó samhlacha papier maché a dhearadh chun scéalta, dánta, amhráin agus féilte a léiriú.

Snáithaonad Breathnú agus freagairt

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

- earraí nádúrtha agus earraí saothraithe a láimhsiú, a bhreathnú agus a phlé chun taithí a fháil ar fhoirm thríthoiseach

  torthaí, potaireacht agus giuirléidí tí le foirmeacha spéisiúla

- a s(h)aothar féin, saothar páistí eile agus saothar dealbhóra, dealbha rilífe san áireamh (priontaí nó sleamhnáin), a bhreathnú agus a phlé

  cur síos ar an bhfoirm

  an taithí ar obair le hábhair

  na coibhneasa idir na codanna agus an t-iomlán a anailisiú

  slite chun codanna a chur le chéile i dtógáil agus chun cothromaíocht a bhaint amach

  an rud a bhí ar intinn aige/aici féin nó ag an ealaíontóir a chur in iúl

  fadhbanna a réitíodh agus an ceann daonna á léirmhíniú i gcré

  gnéithe den obair a thugann sásamh

- dearcadh ar mhaisc dheasghnácha, ar mhaisc agus ar fhíoracha amharclainne sráide, agus ar photaireacht fheidhmiúil nó mhaisiúil ó chultúir agus amanna difriúla (sleamhnáin nó priontaí) agus iad a phlé.

Nascadh

Líníocht: feasacht ar fhoirm a fhorbairt trí líníocht

Tógáil: foirm agus struchtúr a anailísiú trí thógáil

Comhtháthú

Drámaíocht: pearsana a iniúchadh trí dhrámaíocht a léirmhíniú (i gcré nó i *papier maché*)

Stair: léirmhíniú samhlaíoch a dhéanamh ar charachtair stairiúla i gcré nó i *bpapier maché*

Snáithe: Tógáil

Snáithaonad Tógálacha a dhéanamh

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

- airíonna agus tréithe ábhar a iniúchadh agus triail a bhaint astu i ndéanamh struchtúr

  imlínte agus spásanna a cruthaíodh

  mar a réitíonn na codanna éagsúla leis an iomlán

  na rithimí sa struchtúr

  an bhfuil an struchtúr cothromaithe go fíneálta nó an struchtúr urrúnta teann é?

  an bhfuil achair áirithe den struchtúr níos broidiúla ná a chéile?

  féidearthachtaí dealbhóireachta teibí saorsheasaimh páipéir a iniúchadh

  imeartas solais ar an struchtúr

  an mothú foriomlán cothromaíochta a cruthaíodh

- líníochtaí bunaithe ar bhreathnóireacht a dhéanamh chun struchtúr agus foirm a anailísiú

  struchtúir sa dúlra a tharraingt agus iniúchadh a dhéanamh ar scáth agus ar sholas

  struchtúr agus cothromaíocht in ailtireacht agus i ndealbhóireacht chomhaimseartha a imscrúdú

- struchtúir shamhlaíocha a dhéanamh

  struchtúir bunaithe ar théamaí a bhaineann le heachtraí agus le féilte áitiúla a dhearadh

  foirmeacha papier maché ar scála mór a dhearadh

    ollphéisteanna, dionosáir agus maisc ollmhóra

  struchtúir neamhléiritheacha rilífe a chruthú agus béim á leagan ar phlánaí, ar chruthanna, ar rithim, ar imeartas solais agus scátha agus ar uigeacht

  struchtúir shreinge miotail a chruthú a leagann béim ar líne agus atá éifeachtach ó gach taobh

  mionsamhail le codanna gluaiste a chruthú

  clár deartha ríomhchuidithe a úsáid (má bhíonn a leithéid ar fáil) chun struchtúr a dhearadh.

Snáithaonad Breathnú agus freagairt

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

- socruithe spásúlachta, cothromaíochta agus imlíne i gcnuasaigh nó i ngrianghraif de struchtúir nádúrtha nó de struchtúir shaothraithe a bhreathnú, a iniúchadh agus a phlé

  cinn síl mhóra, gabhdáin (m.sh. sliogáin mhara bhíseacha)

  ionaid siopadóireachta, séipéil

- a s(h)aothar féin agus saothar páistí eile a bhreathnú agus a phlé

  cur síos ar an tógáil

  mar a chabhraigh na hábhair a roghnaíodh chun a p(h)lean a chur i gcrích nó a bhacadh

  spásanna, imlínte, rithimí a cruthaíodh

  mar a mhothaíonn sé/sí faoin tógáil

- samplaí d'fhoirgnimh shuntasacha a tógadh san am atá thart in áiteanna éagsúla ar fud an domhain agus samplaí d'ailtireacht, de dhealbhóireacht d'innealtóireacht agus de dhearadh comhaimseartha a bhreathnú agus a phlé

  samhail nó plean d'fhoirgneamh samhailteach a dhéanamh.

Nascadh

Líníocht: foirm agus dealbhóireacht a anailísiú trí líníocht

Cré: iliomad spásanna a úsáid chun struchtúir choimpléascacha a dhéanamh

Comtháthú

Drámaíocht: pearsana agus siombailí a iniúchadh trí dhrámaíocht a léirmhíniú (mar fhoirmeacha agus struchtúir i *bpapier maché* ar scála mór)

Stair: eachtraí stairiúla a léirmhíniú go samhlaíoch mar fhoirmeacha agus struchtúir *papier maché* ar scála mór.

Snáithaonad Cruthú i bhfabraic agus i snáithín

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

- buanna fabraice agus snáithín mar mheáin le haghaidh léirithe shamhlaíoch a iniúchadh agus a fhionnachtain

  triail a bhaint as líne, as cruth, as dath, as gréas, as uigeacht, as snáithíní le saghsanna éagsúla uigeachta agus as fabraic fhí-oscailte a úsáid

  maisióchtaí uigeachta le lúba bunúsacha cniotála agus cróiseála agus le nithe fite isteach iontu

  greamanna a chumadh le haghaidh maisíochta

  triail a bhaint as batik a úsáid go simplí

- píosaí beaga airgtheacha a dhéanamh i bhfabraic agus i snáithín

  colláis nó píosa appliqué a dhearadh ar théama samhlaíoch

  líne, cruth, dath, gréas agus uigeacht ruda nádúrtha a léirmhíniú trí cholláis nó appliqué

  an mhóitíf a fhorbairt mar ghréas, mar ghréas athchóipeáilte b'fhéidir, lena úsáid chun priontáil a dhéanamh ar fhabraic

  píosaí beaga ar leith a chniotáil nó a chróiseál

    baill éadaigh phearsanta

    cniotáil, cróiseáil agus rudaí eile a chur le chéile chun píosaí seodra a chruthú

  feidhm a bhaint as an timpeallacht nádúrtha mar fhoinse spreagtha chun taipéis a chruthú

- bréagáin shimplí de phearsana a dhéanamh

  úsáid airgtheach a bhaint as seanéadaí agus as píosaí fabraice chun bréagáin bunaithe ar scéalta, ar dhánta agus ar dhrámaíocht a dhéanamh

- culaithirt a dhearadh agus a dhéanamh

  culaithirt airgtheach dhifriúil a dhéanamh mar mhionathrú ar théama

  ríomhchlár ealaíne a úsáid chun dearadh le haghaidh culaithirte a chumadh agus a mhodhnú do bhaill bhanna ceoil.

Snáithaonad Breathnú agus freagairt

Ba chóir go gcuirfí ar chumas an pháiste

- raon d'fhabraicí agus de shnáithíní éagsúla a bhreathnú, a láimhsiú agus a phlé chun taithí a fháil ar cháilíochtaí tadhaill, spásúlachta agus amhairc

  bog, clúmhach, garbh, mín, righin, te, fuar, fite nó struchtúrtha go mín nó go tiubh, uigeach

  dath agus gréas

  cáilíochtaí clúdaithe, fillte, deasaithe

  saothar ealaíontóirí a bhain úsáid as na fabraicí seo

- a s(h)aothar féin agus saothar páistí eile a bhreathnú agus a phlé

  cur síos ar an saothar

  mar a spreag na hábhair a roghnaíodh slite chun idé a léirmhíniú

  mar a chomhcheanglaíonn uigeacht, dathanna agus gréasa difriúla le chéile

  mar a réitíodh fadhbanna tógála nó deartha nó mar a d'fhéadfaí iad a réiteach

  a bhfuil taitneamhach sa saothar

- fabraicí fite, cniotáilte, cróiseáilte agus fabraicí eile chomh maith le baill éadaigh spéisiúla a bhaineann le tréimhsí agus le cultúir éagsúla a bhreathnú agus a phlé; tábhacht fabraice i gcultúr a iniúchadh
- ceird agus píosaí fabraice ón gceardaí a bhreathnú agus a phlé agus, más féidir, cuairt a thabhairt ar cheardaí i mbun oibre.

Ábhar do ranganna 5 agus 6

Nascadh

Líníocht: líne, cruth, uigeacht, solas agus scáth i líníochtaí a léirmhíniú

Tógáil: fabraic agus snáithín a úsáid i dtógáil dealbhóireachta

Comhtháthú

Drámaíocht: culaithirt a chumadh le haghaidh pearsana a iniúchadh trí dhrámaíocht

Eolaíocht: Ábhair—Airíonna agus tréithe ábhar: Ag dearadh agus ag déanamh.

Measúnú

Measúnú

Measúnú: cuid dhílis de theagasc agus d'fhoghlaim

San oideachas amharcealaíon is cuid dhílis den teagasc agus den fhoglaim é an measúnú. Is cuid de chontanam teagaisc, foghlama agus measúnaithe é a chuireann eolas ar fáil i dtaobh fhorbairt an pháiste in ealaín agus i dtaobh éifeacht an chláir amharcealaíon agus atá fíorthairbheach don mhúinteoir.

Tarlaíonn measúnú sna hamharcealaíona nuair a bhíonn an páiste ag gníomhú sa phróiseas cruthaitheach déanta ealaíne, nuair a bhíonn píosa saothair san ealaín tugtha chun críche aige/aici agus nuair a bhíonn freagairt phearsanta á déanamh aige/aici ar shaothar ealaíne. Cuireann an bealach measúnaithe seo ar chumas an mhúinteora a chinntiú go ndéantar freastal ar réimse iomlán an oideachais amharcealaíon ina c(h)uid teagaisc féin agus i bhfoghlaim an pháiste.

Cabhraíonn an measúnú lena dheimhniú go n-oireann an clár teagaisc do riachtanais an pháiste aonair. Cabhraíonn sé leis an múinteoir cumas foghlama agus fadhbanna a aithint maille le straitéisí oiriúnacha teagaisc a roghnú. Chomh maith leis sin, soláthraíonn sé bonn cóir chun clárú agus tuairisciú a dhéanamh ar dhul chun cinn an pháiste san ealaín.

Cé gur féidir breathnóireacht a dhéanamh ar an gcuid is mó dá gcuirtear i gcrích san oideachas amharcealaíon ní mór measúnú níos leithne a dhéanamh ná meastóireacht ar scileanna agus ar theicníochtaí amháin. Ní mór freisin go gcabhródh measúnú chun an tuiscint, an dearcadh agus an leibhéal díograise agus freagartha a shealbhaíonn an páiste, fad a bhíonn an próiseas déanta ealaíne idir lámha aige/aici agus feasacht léirmheastach agus feasacht aeistéitiúil á bhforbairt aige/aici, a aithint.

Rólanna measúnaithe: cad chuige measúnú?

Déanann measúnú freastal ar chuspóirí difriúla. Soláthraíonn an measúnú leantach a dhéantar agus gníomhaíochtaí amharcealaíon ar siúl eolas don mhúinteoir ar leibhéal páirtíochta an pháiste, ar a ráta agus a c(h)éim forbartha agus ar a riachtanais foghlama. Cuidíonn measúnú *múnlaitheach* den saghas seo leis an múinteoir an chéad chéim eile d'fhoghlaim an pháiste a phleanáil agus cuireann sé na mionathruithe is gá a dhéanamh ar an gclár amharcealaíon ar a s(h)úile dó/di. D'fhéadfaí fadhbanna i gcumas amharcléirithe pháiste a aithint ach ní ceart féachaint orthu sin ach mar aon táscaire amháin ar fhorás iomlánaíoch an pháiste ar cheart é a chur san áireamh in éineacht le táscairí eile chun measúnú iomlán a dhéanamh.

Bíonn measúnú *suimitheach* nuair a úsáidtear é ó am go ham chun foramharc a sholáthar ar fhorbairt an pháiste sna hamharcealaíona. Is féidir an saghas seo measúnaithe a bheith úsáideach do pháistí, do thuismitheoirí, do mhúinteoirí agus do dhaoine gairmiúla eile i bhfearann an oideachais.

Ba chóir athbhreithniú a dhéanamh go tráthrialta ar an gclár ealaíon chun a chinntiú go ndéanann sé freastal ar riachtanais fhorbartha an pháiste aonair agus go gcuireann sé ar chumas an mhúinteora pleanáil dá réir a dhéanamh. Trí mheasúnú *meastóireachta* a dhéanamh is féidir bealaí éifeachtacha teagaisc agus úsáide saoráidí a aithint agus éascaíonn sé curaclam leathan cothrom forásach a sholáthar.

Measúnú sna hamharcealaíona: cad ba chóir a mheasúnú?

Dearadh an curaclam amharcealaíon ar shlí go gcuirfí ar chumas an pháiste ealaín a dhéanamh agus saothar ealaíne a thuiscint agus freagairt dó trí mheán ábhar agus struchtúr na snáitheanna agus na snáithaonad. Ba chóir go mbunófaí an measúnú ar raon de ghníomhaíochtaí amharcealaíon a chuirfí i gcrích thar thréimhse áirithe ama agus ba chóir go n-áireofaí eispéiris foghlama ina mbeadh comhtháthú le hachair eile den churaclam i gceist.

Ba chóir go dtógfadh measúnú ceann de

- chumas an pháiste ealaín a dhéanamh
- chumas an pháiste saothar ealaíne a bhreathnú le tuiscint agus freagairt dó
- chineál theagmháil an pháiste le healaín.

Tá na trí achar thuasluaite comhghaolta agus déantar iad a mheasúnú ar bhonn

- feasacht chéadfach
- cumas agus scileanna léirithe
- feasacht léirmheastach agus aeistéitiúil
- dearcadh i leith gníomhaíochtaí ealaíne.

Feasacht chéadfach a mheasúnú

Baineann sé seo le cumas an pháiste

—gnéithe líne, crutha, foirme, datha agus toin, uigeachta, gréasa agus rithime agus eagair spásúlaigh sa timpeallacht nádúrtha agus sa timpeallacht thógtha agus mar a chomhcheanglaíonn siad le chéile a iniúchadh agus a anailísiú

—tuiscint ar na gnéithe seo a léiriú ó thaobh amhairc de agus i ndíospóireacht.

Mar shampla, d'fhéadfaí feasacht chéadfach a fheiceáil i gcumas páiste cruth, uigeacht agus comhrianta, agus mar a oibríonn siad seo le chéile i sliogán tarraingteach nó i ndealbh b'fhéidir, a thabhairt faoi deara.

Cumas agus scileanna lánléiritheacha a mheasúnú

Baineann sé seo le cumas an pháiste

—raon de mheáin amharcealaíon a úsáid chun idéanna, mothúcháin agus eispéiris a léirmhíniú ar bhealach nua

—úsáid shamhlaíoch sciliúil a bhaint as ábhair agus uirlisí a oireann dá c(h)éim forbartha

—freagairt do spreagthach, idé a fhorbairt agus athruithe a dhéanamh ar an tslí a dteastaíonn uaidh/uaithi í a amharcléiriú.

D'fhéadfaí an cumas agus na scileanna lánléiritheacha seo a thabhairt faoi deara ar an gcáilíocht ó thaobh líne, crutha, datha, uigeachta nó gréasa a bhaintear amach i dtasc áirithe agus ar dhíograis agus ar leibhéal páirtíochta an pháiste agus na tréithe seo á saothrú aige/aici.

Feasacht léirmheastach agus aeistéitiúil a mheasúnú

Baineann sé seo le cumas an pháiste

—dearcadh ar shaothar ealaíne le haigne oscailte agus breis íogaireachta a léiriú ina leith

—bheith fiosrach, ceisteanna a chur faoi rudaí a fheiceann sé/sí agus meas a léiriú ar thuairimí daoine eile

—aicmí saothair ealaíne a aithint agus a c(h)umas breithiúnais a úsáid agus é/í á meas

—na hidéanna amhairc a chuirtear in iúl i saothar ealaíne a thuiscint agus freagairt dóibh (idéanna maidir le háilleacht, le cairdeas agus le cumhacht, mar shampla)

—freagairt do shaothar ealaíne.

Cé go n-aithnítear go ndéantar an fhreagairt is tábhachtaí do shaothar ealaíne in aigne an pháiste, ní mór don mhúinteoir eolas a bhailiú conas a dhéanann sé/sí freagairt do shaothar ealaíne agus conas a théann sé i gcion ar a s(h)aothar féin. D'fhéadfaí athruithe a thagann ar shaothar an pháiste, nach cóipeáil lom iad, a léirmhíniú mar thoradh na freagartha sin.

Measúnú ar dhearcadh i leith gníomhaíochtaí ealaíne

Baineann sé seo le cumas an pháiste

—dearcadh dearfach a léiriú i leith an phróisis chruthaithigh maille le páirt phearsanta a ghlacadh ann

—dul i bhfiontar i ndéanamh saothair ealaíne agus i bhfreagairt dó ionas go mbeadh a s(h)aothar féin airgtheach agus pearsanta i gcónaí.

Is gné thábhachtach d'fhorás an pháiste san ealaín é a c(h)umas agus a (h)inoiriúnaitheacht a fhorbairt, agus téann a dhearcadh i leith gníomhaíochtaí ealaíne i gcion ar an bhforbairt seo.

Tá na gnéithe seo d'fhorbairt ealaíne comhcheangailte agus ní mór iad a chuimsiú go cothrom sa mheasúnú.

Uirlisí measúnaithe: conas measúnú a dhéanamh

Beidh raon d'uirlisí measúnaithe riachtanach chun go gcomhlíonfar na rólanna measúnaithe a rianaítear thuas. Ba chóir teaglam éigin de na teicníochtaí seo a leanas a chur san áireamh i measúnú na n-amharcealaíon:

breathnóireacht an mhúinteora

tascanna a dhearann an múinteoir

samplaí oibre, bailiúcháin agus tionscadail

próifílí curaclaim.

Breathnóireacht an mhúinteora

Is í seo an saghas measúnaithe is minice a úsáideann an múinteoir. Cuid de is ea léirsmaoineamh agus athbhreithniú leantach ar na modhanna teagaisc a chleachtar. Déanann an múinteoir measúnú ar dhul chun cinn páiste de réir mar a bhreathnaíonn, a cheistíonn agus a dhéanann sé/sí monatóireacht ar chumas an pháiste sin idéanna agus scileanna a fhorbairt, ábhair agus uirlisí a láimhsiú agus freagairt phearsanta a dhéanamh don amharcthimpeallacht agus do shaothar ealaíne. Dhíreodh an modh measúnaithe neamhfhoirmiúil seo ar

- chumas an pháiste freagairt do thascanna amharcealaíon ar bhealaí éagsúla
- fheasacht chéadfach fhorásach an pháiste (cumas an pháiste meastóireacht oibiachtúil a dhéanamh ar a s(h)aothar féin agus ar shaothar daoine eile, mar shampla)

- dhíograis an pháiste agus a leibhéal páirtíochta pearsanta san obair a bhíonn idir lámha.

Tascanna a dhearann an múinteoir

Tá an saghas seo measúnaithe níos struchtúrtha ná breathnóireacht an mhúinteora. Chiallódh sé gníomhaíocht ealaíne a phleanáil d'aon ghnó chun measúnú a dhéanamh ar chumas an pháiste coincheapa agus scileanna ar leith a láimhsiú. Chuimseodh sé tascanna a chumadh a mbeadh ar an bpáiste iad a réiteach i meáin dhifriúla. D'fhéadfaí an tasc a bhunú ar théama mar ghné den saol nádúrtha (mar shampla ainmhithe fionnaidh, éisc dhathannacha), nó mar thimpeallacht chathrach (mar shampla clós súgartha, lárionad siopadóireachta) a léirmhíniú. Dá mb'fhéidir, d'fhágfaí roghnú an mheáin trína ndéanfadh an páiste an téama a léirmhíniú faoi/fúithi féin. Chomh maith le deis measúnú a dhéanamh ar chumas an pháiste oibriú go neamhspleách a sholáthar, chuirfí ar chumas an mhúinteora an páiste a bhreathnú agus gníomhaíocht shóisialta ealaíne ar siúl aige/aici agus an comhoibriú a léireodh grúpaí difriúla a thabhairt faoi deara. Chomh maith leis sin, dhíreofaí fócas an mheasúnaithe ar éifeacht obair an ghrúpa agus iad ag teacht ar réiteach agus ar an toradh a bhainfí amach. Ba chóir go dtiocfadh na gnéithe ar a ndéanfaí measúnú agus an leibhéal gnóthachtála lena mbeifí ag súil le céim fhorásach an pháiste san ealaín agus go gcuimseoidís a c(h)umas

- a c(h)uid chúraimí agus a n-eispéireas a chur in iúl ar bhealach pearsanta i raon d'amharcmheáin
- oibriú go táirgiúil agus le taitneamh i gcomhar le páistí eile.

Samplaí oibre, bailiúcháin agus tionscadail

Sampla ionadaíoch de shaothar an pháiste a thugtar suas chun dáta go tráthrialta is ea bailiúchán dá c(h)uid oibre. I measc na samplaí oibre chuimseofaí samplaí de shaothar a bheadh ar siúl ag an am chomh maith le samplaí den saothar a tugadh chun críche i rith na tréimhse. Mar shampla, chomh maith le samplaí de líníochtaí, de phictiúir agus de phriontaí d'fhéadfaí taifid ghrianghrafacha nó leictreonacha de ghnóthachtáil i saothar tríthoiseach nó i meáin eile a chuimsiú. Ba chóir, freisin, go gcuirfí cuntas an pháiste féin ar a d(h)ul chun cinn san áireamh chomh maith le cuntas an mhúinteora.

Is féidir go gcabhródh an tréith chomhoibritheach a ghabhann le páirtíocht i dtionscadail le féinmheas a fhorbairt chomh maith le cumas agus dearcadh a nochtadh nach n-aithneofaí in aon chor murach é. D'fhéadfadh na gníomhaíochtaí seo a leanas bheith ina gcuid den obair sna tionscadail:

- feidhm a bhaint as raon de mheáin chun fríos balla a phleanáil agus a chruthú
- sraith de thaipéisí fite bunaithe ar théama a chruthú
- struchtúr a thógáil le haghaidh foirne d'fhíoracha cré a dhearadh chun ócáid i scéal ficseanach nó staire a léirmhíniú
- samhail mhór le haghaidh féile nó ócáide speisialta a chruthú le *papier maché*.

Is iad na critéir mheastóireachta a mbainfí feidhm astu ná na critéir chéanna a rianaítear i mbreathnóireacht an mhúinteora agus sna tascanna a dhearann an múinteoir. D'fhéadfaí an cnuasach saothair sa bhailiúchán a athbhreithniú in éineacht leis an bpáiste chun féinmheasúnú a spreagadh agus mar chabhair do shoiléiriú cuspóirí. Chothófaí mothú úinéireachta sa pháiste dá mbeadh sé/sí páirteach i roghnú na samplaí agus dá spreagfaí é/í chun cuntas dul chun cinn pearsanta a choimeád. Soláthraíonn measúnú den saghas seo foramharc insroichte ar dhul chun cinn an pháiste san ealaín dó/di féin, dá t(h)uismitheoirí agus don mhúinteoir. Ba chóir go mbeadh baill fhoirne teagaisc ar aon fhocal maidir lena chuspóir agus maidir leis an tslí ab fhearr lena riaradh.

Próifílí curaclaim

Is féidir struchtúr níos foirmiúla a chur ar bhreathnóireacht leantach an mhúinteora ar fhorás an pháiste in ealaín trí phróifílí curaclaim a úsáid. D'fhéadfadh an scoil féin an phróifíl seo a dhearadh agus is é a bheadh ann ná gearrchuntais thuairisciúla ar ghnóthachtáil an pháiste san ealaín. Dhéanfaí na leibhéil ghnóthachtála a nascadh le cuspóirí curaclaim agus dhéanfaí iad a thomhas i gcomparáid le foireann de tháscairí grádaithe de réir castachta. Bhunófaí an measúnú ar bhreathnóireacht an mhúinteora ar an bpáiste i mbun oibre agus ar eolas a bhaileofaí trí mheán tascanna a dhearfadh an múinteoir agus as samplaí oibre, as bailiúcháin oibre agus as tionscadail. Sholáthródh an saghas seo measúnaithe eolas don mhúinteoir agus do thuismitheoirí ar ghnóthachtáil an pháiste agus ar a riachtanais fhoghlama. Bheadh an phróifíl úsáideach freisin agus clár oibre á phleanáil chun freastal a dhéanamh ar na riachtanais sin.

Cur chuige cothrom i leith an mheasúnaithe

Ós é aidhm an mheasúnaithe sna hamharcealaíona eispéireas foghlama an pháiste a fheabhsú is den riachtanas é nach mbeadh aon laghdú suntasach ar an am teagaisc nó foghlama dá bharr. Ba chóir go rianódh polasaí na scoile bealaí soláimhsithe chun tabhairt faoin measúnú agus chun a chinntiú go mbeadh baill na foirne teagaisc in ann teacht, trí dhíospóireacht, ar mhodh cothrom iontaofa éifeachtach measúnaithe a thuigfeadh gach duine agus a chothódh cur chuige cothrom ina leith ar fud na scoile.

Clárú agus cumarsáid

Soláthróidh an raon d'uirlisí measúnaithe a úsáidfear sa scoil córas cuimsitheach chun forás gach páiste san ealaín a mheasúnú agus a chlárú. D'fhéadfadh baill na foirne teagaisc teacht ar chomhthuiscint i leith critéar meastóireachta agus dul chun cinn an pháiste trí dhíospóireacht agus trína n-eispéiris teagaisc a roinnt ar a chéile. Roinnfear eolas ar dhul chun cinn an pháiste ar thuismitheoirí, ar mhúinteoirí agus ar dhaoine gairmiúla eile agus beidh an t-eolas seo fíorúsáideach chun pleanáil a dhéanamh dá riachtanais foghlama amach anseo.

Cárta próifíle an dalta

Próifíl chuimsitheach de d(h)ul chun cinn an pháiste a bheadh i gcárta próifíle an dalta. Beidh forás an pháiste i ngach snáithe den churaclam amharcealaíon ina ghné amháin dá d(h)ul chun cinn agus déanfar é a chlárú ón eolas a bhailíonn an múinteoir trí ghléasanna measúnaithe éagsúla a úsáid.

Baineann féidearthachtaí ar leith leis an ríomhaire chun cártaí próifíle na ndaltaí a chlárú, a stóráil agus a thraschur ar bhealach soláimhsithe.

Aguisín

Gluais

ailtireacht dhúchasach	stíl tógála atá ina tréith d'ailtireacht cheantair nó ré áirithe
aistreog chriáin	déantar é seo trí chóta criáin ar dhathanna éagsúla a leagan ar leathanach; ansin cuirtear leathanach eile anuas ar an gcéad cheann agus déantar líníocht air; tagann cuid den chrián ar an gcéad leathanach amach mar líníocht dhaite ar íochtar an leathanaigh uachtaraigh
appliqué	pictiúr nó gréas a chruthaítear trí phíosaí fabraice a fhuáil ar chúlra fabraice
batik	dearadh nó ceapachán daite a chruthaítear trí chodanna de phíosaí éadaigh a chéirdhíonadh sula ruaimnítear iad sa chaoi nach mbíonn aon dath ar na codanna céirdhíonacha
bundathanna	na trí dhath bhunúsacha (dearg, gorm agus buí) nach féidir a dhéanamh trí dhathanna eile a mheascadh ach ar féidir na líocha eile go léir a dhéanamh trí na bundathanna a mheascadh
céirdhíonadh	líníocht a dhéanamh ar leathanach le crián céarach sa tslí nach nglacfaidh na hachair línithe leachtbhrat datha ina dhiaidh sin
clóbhualadh criathair	teicníocht chun íomhá chothrom a phriontáil trí mhogalra mín sínte thar fráma
colláis	macasamhail nó dearadh a chruthaítear trí ábhair mar pháipéar, chárta, fhabraic, ábhar priontáilte nó chorda a ghreamú ar bhonn cairtpháipéir
dathanna comhchuí	dathanna a réitíonn go maith le chéile agus atá cóngarach dá chéile ar roth na ndathanna
dathanna comhlántacha	dathanna a threisíonn a chéile agus atá os comhair a chéile ar roth na ndathanna, mar shampla dearg agus uaine
dathanna fionnuara	na dathanna gorma, liathghorma agus gormghlasa, a dhealraíonn a bheith ag dul ar gcúl i gceapachán
dathanna teolaí	na dathanna dearga, flannbhuí agus buí, a dhealraíonn a bheith ag teacht chun tosaigh i gceapachán
dealbha boga	foirmeacha tríthoiseacha déanta d'ábhair sholúbtha mar fhabraic
dearadh corna is millín	móitífeanna beaga coirnithe nó snoite de chré agus iad greamaithe ar dhromchla chré ina ndearadh maisiúil

ealaín neamhléiritheach	ealaín nach ndéanann tagairt do rudaí réadacha
feasacht aeistéitiúl	an cumas dearcadh ar shaothar ealaíne le tuiscint agus bheith mothaithe dá bharr
fótagram	saghas prionta a dhéantar trí rudaí a leagan síos ar pháipéar solasíogair i seomra dorcha a nochtadh do sholas
gréas	cruthaítear gréas trí chruthanna, dhathanna nó uigeacht inaitheanta a úsáid arís agus arís eile i gceapachán
lí	saintréith bhunúsach d'fhíordhath, mar shampla dearg, uaine
líníocht imlíneach	macasamhail chruthaithe i línte amháin gan achair sholadacha de thon nó de dhath
liteagrafaíocht	modh priontála a bhraitheann ar thionchar uisce agus gréisce agus iad ag éaradh a chéile
mascadh	teicníocht phriontála chun cuid de dhearadh a dhíonadh ar an dath nuair a bhíonn dúch á chur air
meáin	ábhair agus uirlisí a úsáideann ealaíontóirí
monaiphrionta	prionta amháin a dhéantar, mar shampla, nuair a bhrúitear bileog ghlan anuas ar dhromchla clúdaithe le dúch clóite nó péint agus líníocht déanta uirthi ansin
mósáic	dearadh nó maisíocht tonach a chruthaítear trí phíosaí an-bheaga de mharmar, chloch nó ghloine daite a chóiriú ar chúlra; sa scoil is féidir píosaí fabraice nó páipéir dhaite a úsáid
peirspictíocht aerga	teicníocht trína gcruthaítear seachmall spásúlach i bpictiúr trí dhath agus ton tréigtheach a úsáid
peirspictíocht líneach	an seachmall radhairc go dtagann línte comhthreomhara le chéile ag bun na spéire, mar shampla línte iarnróid, a úsáidtear i líníochtaí agus i bpictiúir chun seachmall doimhneachta a chruthú
pota cornánach	pota a dhéantar trí chornáin chré a leagan anuas ar a chéile agus iad a thógáil chun foirm fholamh a chruthú
pota méaraithe	pota beag a dhéantar trí log a dhéanamh i liathróid de chré fhuinte agus a thógtar de réir a chéile trí na taobhanna a oibriú suas agus amach leis na méara

priontáil rilífe	priontáil le bloc ar a bhfuil dearadh nó íomhá a sheasann amach i rilíf
rádalú/forluiteacht	cruth amháin a chur os comhair crutha eile chun seachmall tríthoiseachta a chruthú i gceapachán
rilíf íseal	saghas dealbhóireachta ina mbíonn na foirmeacha greamaithe ar chúlra in ionad bheith ina saorsheasamh
rithim	mar a sníonn línte, dathanna, cruthanna agus uigeacht isteach ina chéile i gceapachán
rudaí coitianta a dtángthas orthu	gnáthrudaí is féidir a úsáid, mar shampla i gcolláis nó chun stampaí a chruthú
samhailchomhartha	líníocht shimplí chun fíor nó rud a léirmhíniú (féach *scéimre*)
samhlaoidí	na marcanna, na línte, na cruthanna, na fíoracha agus na rudaí a úsáidtear chun ceapachán ealaíne a dhéanamh
scáthchruth	íomhá a léirítear mar chruth cothrom i líníocht nó i bpictiúr
scéimre	na marcanna, na línte agus na cruthanna (m.sh. an fhoireann samhailchomharthaí) a úsáideann an páiste chun fíoracha agus rudaí coitianta a léirmhíniú, mar shampla ciorcail agus géaga ar nós maidí chun corp a léiriú nó ciorcal agus dhá líne chomhthreomhara a úsáid chun crann a léiriú
staibíl	tógáil dhealbhóireachta i spás agus í daingnithe ar bhonn (cosúil le móibíl a chrochann)
stionsal	bileog pháipéir nó chárta a bhfuil cruth nó móitíf gearrtha amach as, a leagtar ar dhromchla agus ar a ndéantar péint a spréáil nó a leathadh le spúinse nó scuab chun macasamhail an chrutha nó na móitífe a dhéanamh
tógáil le leaca	obair a dhéanamh le leaca cré a rolladh nó a gearradh de mheall mór cré le sreang ghearrtha
ton	gile nó dorchacht datha
uigeacht	mar a bhraitheann dromchla nuair a chuirtear lámh air nó a mhacasamhail i meán mar phéint

Ballraíocht an Choiste Curaclaim don Oideachas Ealaíon

Ullmhaíodh an curaclam seo faoi stiúir an Choiste Curaclaim don Oideachas Ealaíon, a bhunaigh an Chomhairle Náisiúnta Curaclaim agus Measúnachta.

Cathaoirligh	Kieran Griffin	Cumann Múinteoirí Éireann
	Michael O'Reilly	Cumann Múinteoirí Éireann
Baill an choiste	Eibhlín de Ceannt (*ó 1995*)	Roinn Oideachais agus Eolaíochta
	Evelyn Dunne-Lynch (*go 1995*)	Comhairle Náisiúnta na dTuismitheoirí—Bunbhrainse
	Sarah Gormley (*ó 1995*)	Comhairle Náisiúnta na dTuismitheoirí—Bunbhrainse
	Michelle Griffin (*go 1996*)	Cumann Múinteoirí Éireann
	Sr Maria Hyland	Aontas na Siúracha/mBráithre Teagaisc Bunscoileanna
	Maureen Lally-O'Donoghue	Cumann Múinteoirí Éireann
	Pádraig Mac Sitric	Roinn Oideachais agus Eolaíochta
	Dymphna Mulkerrins	Cumann Múinteoirí Éireann
	Emer Nic Aogáin (*go 1995*)	Roinn Oideachais agus Eolaíochta
	Páilín Nic Aogáin	Cumann Bhainisteoirí na mBunscoileanna Caitliceacha
	Kay O'Brien	Bainisteoireacht na gColáistí Oideachais
	Noel Ó Ceallaigh	Cónaidhm Éireannach na Múinteoirí Ollscoile
	Ruairí Ó Cillín	Roinn Oideachais agus Eolaíochta
	Colum Ó Cléirigh	Cónaidhm Éireannach na Múinteoirí Ollscoile
	Br Pádraig Ó Riain (*go 1995*)	Aontas na mBráithre/Siúracha Teagaisc Bunscoileanna
	Gillian Perdue (*go 1993*)	Bord Oideachais Shionad Ginearálta Eaglais na hÉireann
	Joy Sheperd	Bord Oideachais Shionad Ginearálta Eaglais na hÉireann
	Máire Uí Rinn	Cumann Múinteoirí Éireann
	Goretti Uí Thnúthail	Cumann Bhainisteoirí na mBunscoileanna Caitliceacha
Oifigigh oideachais	Ríona Ní Mhurchú	
	Catherine Walshe	

Ballraíocht an Choiste Comhordaithe Bunscolaíochta

Chun obair na gCoistí Curaclaim a chomhordú is ea a bunaíodh an Coiste Comhordaithe Bunscolaíochta ag an gComhairle Náisiúnta Curaclaim agus Measúnachta.

Cathaoirleach	Tom Gilmore	
Baill an choiste	Séadhna de Blán (*ó 1995*)	Bord Oideachais Shionad Ginearálta Eaglais na hÉireann
	Liam Ó hÉigearta (*ó 1996*)	Roinn Oideachais agus Eolaíochta
	Dympna Glendenning (*ó 1995*)	Cumann Múinteoirí Éireann
	Fionnuala Kilfeather (*ó 1995*)	Comhairle Náisiúnta na dTuismitheoirí—Bunbhrainse
	Éamonn MacAonghusa (*go 1996*)	Roinn Oideachais agus Eolaíochta
	Ath Gearóid Mac Conmara (*ó 1995*)	Cumann Bhainisteoirí na mBunscoileanna Caitliceacha
	Peadar Ó Maoláin	Cumann Múinteoirí Éireann
	Síle Ní Núnáin (*ó 1995*)	Cumann Múinteoirí Éireann
	Eugene Wall	Cónaidhm Éireannach na Múinteoirí Ollscoile
Comhordaitheoir	Caoimhe Máirtín (*go 1995*)	
Leas-phríomhfheidhmeannach	Lucy Fallon-Byrne (*ó 1995*)	
Príomhfheidhmeannach	Albert Ó Ceallaigh	

Cathaoirligh na Comhairle: Dr Tom Murphy (*go 1996*), Dr Caroline Hussey (*ó 1996*)

ISBN 0-7076-6306-7

9 780707 663067

AN ROINN OIDEACHAIS AGUS EOLAÍOCHTA
DEPARTMENT OF EDUCATION AND SCIENCE

National Council for Curriculum and Assessment
An Chomhairle Náisiúnta Curaclaim agus Measúnachta
NCCA